

2/11/23

(60/40)

4200218 → 4th year BLS / LLB SGMAR VIII.

Time: 2 hrs

Marks: 60

Note:

1. Please check whether you have got the right question paper
2. Answer all questions
3. Total marks are indicated in the right.

Q1. Answer Any Six questions in one or two sentences:

[Marks: 12]

- a) State the two essential elements of possession.
- b) What is Supreme Legislation?
- c) What is meant by Justice?
- d) What is Feminist Jurisprudence?
- e) Distinguish between sole obligation and solidary obligation.
- f) Explain the term Volkgeist.
- g) What is meant by Material Source of Law?
- h) Describe two distinguishing features of the Sociological School of jurisprudence.
- i) Describe two benefits of studying Jurisprudence.
- j) What is meant by Right in re aliéna.

Q2. Write Short Notes on Any Two:

[Marks: 12]

- a) Concept of social Engineering.
- b) Hohfeld's analysis of rights
- c) Explain the status of animal in the eyes of Law
- d) State the contribution of reason in the development of Natural Law.

Q3. Answer Any Two of the following:

[Marks: 12]

- a) "Greatest happiness of the greatest number"
 - i. Identify the Jurist who made this statement and the school of jurisprudence he belongs too.
 - ii. Describe three distinguishing features of the identified school of jurisprudence.
- b) Miss Supriya registers a copyright in novel written by her. She sells the film production rights based on the novel to Mr. Avineesh Ghai.
 - i. Explain the kind of property that Miss Supriya possess in the novel and can she transfer a part of the same to the Mr. Avi Ghai.
 - ii. Define property. Describe two other kinds of property.

- c) A particular community 'ABC' in India claimed to have a custom that allows Grandfathers to get married with their Daughter's Daughter.
- i. Will this practice be considered as a valid custom? Justify your answer.
 - ii. Describe any three essentials of a valid custom.
- d) A five-judge bench of the Supreme Court Passes a Judgement that imposes a on ban the sale of electronic cigarettes to persons below the age of 21.
- i. Explain the binding nature of this judgement.
 - ii. Differentiate between obiter dicta and ratio decidendi.

Q4. Answer Any Two in detail:

[Marks: 24]

- a) Analyze Austin's theory of Law.
- b) Explain the concept of Ownership. Differentiate between ownership and possession.
- c) Discuss Legislation as a source of Law. What are the advantages of legislation as a source of law over other sources of law?
- d) Explain the tenets of the Realist School of Jurisprudence.

वेळ: २ तास

गुण: ६०

टीप:

१. कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा
२. सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्या
३. एकूण गुण उजवीकडे दर्शविले आहेत.

प्र .१. कोणत्याही सहा प्रश्नांची एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे द्या:

[गुण: १२]

- अ) ताब्याचे दोन आवश्यक घटक सांगा.
- ब) सर्वोच्च कायदे म्हणजे काय?
- क) न्याय म्हणजे काय?
- ड) स्त्रीवादी न्यायशास्त्र म्हणजे काय?
- ई) एकल दायित्व आणि ठोस दायित्व यातील फरक करा.
- फ) वोल्क्मीस्त या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
- ग) कायद्याचा भौतिक स्रोत म्हणजे काय?
- ह) न्यायशास्त्राच्या समाजशास्त्रीय विद्यालयाच्या दोन विशिष्ट वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- आय) न्यायशास्त्राचा अभ्यास करण्याचे दोन फायदे सांगा.
- जे) राईट इन रे एलिना म्हणजे काय.

प्र .२. कोणत्याही दोनवर लहान टिपा लिहा:

[गुण: १२]

- अ) सामाजिक अभियांत्रिकीची संकल्पना.
- ब) होहफेल्डचे अधिकारांचे विश्लेषण
- क) कायद्याच्या दृष्टीने प्राण्यांची स्थिती स्पष्ट करा
- ड) नैसर्गिक कायद्याच्या विकासात तर्काचे योगदान सांगा.

प्र.३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे उत्तर द्या:

[गुण: १२]

अ) "सर्वात मोठ्या संख्येचा सर्वात मोठा आनंद"

- i. ज्याने हे विधान केले आहे त्या न्यायशास्त्रज्ञाची ओळख करा आणि तो न्यायशास्त्राची शाळा देखील ओळखा.
- ii. ओळखल्या गेलेल्या न्यायशास्त्राच्या तीन विशिष्ट वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

ब) मिस सुप्रिया यांनी लिहिलेल्या कादंबरीवर कॉपीराइटची नोंदणी केली आहे. तिने कादंबरीवर आधारित चित्रपट निर्मितीचे हक्क श्री अवनीश घई यांना विकले.

i कादंबरीमध्ये मिस सुप्रियाकडे कोणत्या प्रकारची मालमत्ता आहे आणि ती त्याचा काही भाग श्री. अवी घई यांना हस्तांतरित करू शकते का ते स्पष्ट करा.

ii मालमत्तेची व्याख्या करा. इतर दोन प्रकारच्या मालमत्तेचे वर्णन करा.

क) भारतातील 'ABC' या विशिष्ट समुदायाने आजोबांना त्यांच्या मुलीच्या मुलीशी लग्न करण्याची परवानगी देणारी प्रथा असल्याचा दावा केला आहे.

i ही प्रथा वैध प्रथा मानली जाईल का? तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.

ii वैध प्रथेच्या कोणत्याही तीन आवश्यक गोष्टींचे वर्णन करा.

ड) सर्वोच्च न्यायालयाच्या पाच न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने २१ वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या व्यक्तींना इलेक्ट्रॉनिक सिगारेटच्या विक्रीवर बंदी घालणारा निर्णय दिला.

i या निकालाचे बंधनकारक स्वरूप स्पष्ट करा.

ii ओबिटर डिक्टा आणि रेशो डिसेंडी मधील फरक करा.

प्र.४. कोणत्याही दोनचे तपशीलवार उत्तर द्या:

[गुण: २४]

अ) ऑस्टिनच्या कायद्याच्या सिद्धांताचे विश्लेषण करा.

ब) मालकीची संकल्पना स्पष्ट करा. मालकी आणि ताबा यातील फरक करा.

क) कायद्याचा स्रोत म्हणून कायदेविषयक चर्चा करा. कायद्याच्या इतर स्रोतांपेक्षा कायद्याचे स्रोत म्हणून कायदे करण्याचे फायदे काय आहेत?

ड) न्याय शास्त्राची वास्तववादी प्रणाली सिद्धांत स्पष्ट करा.

12/6/23

Time: 2hrs

Marks: 60

Note:

1. Please check whether you have got the right question paper
2. Answer all questions
3. Total marks are indicated in the right.

Q1. Answer Any Six questions in one or two sentences:

[Marks: 12]

- a) What do you mean by juristic writings?
- b) Write any one difference between norm and normative system.
- c) Define the term person?
- d) Write any two examples of normative system.
- e) Who is the father of Historical School of Jurisprudence?
- f) What do you mean by social justice?
- g) Explain the term jurisprudence.
- h) What do you mean by Rights in re-aliena?
- i) Explain the term Grundnorm.
- j) Who gave the concept of solidarity obligation? Explain very briefly

Q2. Write Short Notes on any two:

[Marks: 12]

- a) Explain the concept of the corporation.
- b) Feminist jurisprudence.
- c) Living law according to Eherlich
- d) Status of an unborn child

Q3. Answer any two of the following:

[Marks: 12]

- a) Mr. Prabhu Deva invents an inverter and sells it to Ms. Lazo Ben for a price.
 - i. Define Title and write kinds of title.
 - ii. Discuss the nature of title associated with Mr Prabhu Deva and Ms Lazo Ben
- b) Customary requirement of 'Saptapadi'-seven steps by bride and bridegroom is codified under Hindu Marriage Act, 1955
 - i. Explain the 'Test of Antiquity' for validity of a local custom.
 - ii. Does 'Saptapadi' stand the test of reasonableness.
- c) A boy found a purse on the road and took it to the shopkeeper to know if someone was asking for the lost purse. The shopkeeper said no one was asking for the purse. The shopkeeper denied to return the purse to the boy saying that he was not the owner of the purse.
 - i. What is the remedy available to the boy? Give reason to your answer.
 - ii. What do you mean by "possession is nine points in law"?

- d) An eight-year-old girl was raped in a forest near Kathua city of J & K. The Court sentenced accused with death penalty.
- i. Discuss constitutional validity of death penalty.
 - ii. Distinguish between moral right and legal right?

Q4. Answer **any two** in detail:

[Marks: 24]

- a) Critically examine Austin's Theory of Law.
- b) What do you mean by Social Engineering? Explain Pound's ideas on the same.
- c) What do you mean by Duties? Discuss any five types of Duties.
- d) What is the nature and characteristics of law in Natural School of Jurisprudence?

वेळ: २ तास

गुण: ६०

टीप:

1. कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा
2. सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्या
3. एकूण गुण उजवीकडे दर्शविले आहेत.

Q1. कोणत्याही सहा प्रश्नांची एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे द्या:

[गुण: १२]

- a) न्यायशास्त्रीय लेखन म्हणजे काय?
- b) मानक आणि मानक प्रणालीमधील कोणताही एक फरक लिहा.
- c) व्यक्ती या शब्दाची व्याख्या करा?
- d) मानक प्रणालीची कोणतीही दोन उदाहरणे लिहा.
- e) न्यायशास्त्राची ऐतिहासिक प्रणालीचे जनक कोण आहेत?
- f) सामाजिक न्याय म्हणजे काय?
- g) न्यायशास्त्र या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
- h) राइट्स इन री-एलीना म्हणजे काय?
- i) ग्रुंडनोर्म या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
- j) एकता बंधनाची संकल्पना कोणी दिली? अगदी थोडक्यात स्पष्ट करा

Q2. कोणत्याही दोनवर लहान टिपा लिहा:

[गुण: १२]

- a) महामंडळाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- b) स्त्रीवादी न्यायशास्त्र.
- c) एलरीच नुसार जगण्याचा कायदा
- d) न जन्मलेल्या मुलाची स्थिती

Q3. खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे उत्तर द्या:

[गुण: १२]

- a) श्री प्रभू देवा यांनी इन्व्हर्टरचा शोध लावला आणि तो सुश्री लाझो बेन यांना किमतीत विकला.
 - i शीर्षक परिभाषित करा आणि शीर्षकाचे प्रकार लिहा.
 - ii श्री प्रभू देवा आणि सुश्री लाझो बेन यांच्याशी संबंधित शीर्षकाच्या स्वरूपाची चर्चा करा
- b) 'सप्तपदी' ची परंपरागत आवश्यकता - वधू आणि वधूने सात पायया- हिंदू विवाह कायदा, 1955 अंतर्गत संहिताबद्ध केल्या आहेत.
 - i स्थानिक प्रथेच्या वैधतेसाठी 'प्राचीनतेची चाचणी' स्पष्ट करा.
 - ii 'सप्तपदी' वाजवीपणाच्या कसोटीवर टिकते का?
- c) एका मुलाला रस्त्यावर एक पर्स दिसली आणि कोणीतरी हरवलेली पर्स विचारत आहे का हे जाणून घेण्यासाठी ती दुकानदाराकडे नेली. पर्स कोणीही विचारत नसल्याचे दुकानदाराने सांगितले. पर्सचा मालक नसल्याचे सांगत दुकानदाराने मुलाला पर्स परत देण्यास नकार दिला.
 - i मुलासाठी उपाय काय उपलब्ध आहे? तुमच्या उत्तराचे कारण सांगा.
 - ii "कायद्याचें नऊ गुण" म्हणजे काय?

d) जम्मू-काश्मीरमधील कटुआ शहराजवळील जंगलात आठ वर्षांच्या मुलीवर बलात्कार करण्यात आला. न्यायालयाने आरोपीला फाशीची शिक्षा सुनावली.

i) फाशीच्या शिक्षेच्या घटनात्मक वैधतेवर चर्चा करा.

ii) नैतिक अधिकार आणि कायदेशीर अधिकार यात फरक करा?

Q4. कोणत्याही दोनचे तपशीलवार उत्तर द्या:

[गुण: २४]

a) ऑस्टिनच्या कायद्याच्या सिद्धांताचे गंभीरपणे परीक्षण करा.

ब) सोशल इंजिनिअरिंग म्हणजे काय? त्यावर पाउंडच्या कल्पना स्पष्ट करा.

क) कर्तव्य म्हणजे काय? कोणत्याही पाच प्रकारच्या कर्तव्यांची चर्चा करा.

ड) नैसर्गिक न्याय शास्त्रीय प्रणालीच्या कायद्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये काय आहेत?

Date
10/11/2022

4th Year BLS Sem VIII (5 Year Course)

Paper / Subject Code: 38001 / Jurisprudence.

QP:- 10010739

(3 Hours)

[Total Marks: 100]

Note:

1. Please check whether you have got the right question paper
2. Answer all questions
3. Total marks are indicated in the right.

Q1. Answer all Questions in one or two sentences:

[20]

- a) What is Obiter Dicta?
- b) Define Custom.
- c) What is meant by obligation?
- d) Explain the term Grundnorm.
- e) State four purpose of law.
- f) What is meant by Corpus Possidendi?
- g) Explain the merits and demerits of codification.
- h) What is distributive justice?
- i) Explain the concept of vestative facts.
- j) Give two examples of Corporate Sole?

Q2. Write Short Notes on any four:

[20]

- a) Differentiate between legal and equitable rights.
- b) Explain the concept of dharma.
- c) Kinds of Property
- d) Explain the concept of the Volksgeist.
- e) What is law according to H.L.A Hart.
- f) Explain the modes of acquiring ownership.

Q3. Answer any two of the following:

[12]

- a) Mr. Sam creates a Painting and sells it to Mr. Ben for a price.
 - i. While Mr. Sam's title was original title; what sort of title does Mr. Ben get with respect to the painting?
 - ii. Define Title. Explain the classification (kinds) of titles.

Date
10/11/2022

4th Year BLS Sem VIII (5 Year Course)

Paper / Subject Code: 38001 / Jurisprudence.

QP:- 10010739

- b) "Law is not universal in its nature; like language it varies with people and age"?
- Identify the Jurist who made this statement and the school of jurisprudence he belongs too.
 - Explain three benefits of studying jurisprudence.
- c) The parliament passes a law to ban the practice of illegal poaching of animals for trade purposes. The same law allows the forest officers to make rules to implement the Act within their jurisdiction.
- The rules made by the forest officer is an example of what type of legislation?
 - Explain the advantages of legislation over the other sources of Law.

Q4. Answer any four in detail:

[48]

- Discuss Precedent as a source of law. Explain the factors that destroy the binding effect of a precedent.
- Critically examine Austin's Theory of Law.
- Explain the concept of Possession. Differentiate between ownership and possession.
- What do you mean by Social Engineering? Explain Pound's ideas on the same.
- Define person. Explain the status of dead human beings and animals in the eyes of law.
- 'Right and duty go hand in hand'. Explain

Date
10/11/22

4th Year BLS Sem VIII (5th Year Course)
Paper / Subject Code: 38001 / Jurisprudence.

QP:-10010739

(३ तास)

[गुण १००]

प्रश्न 1. सर्व प्रश्नांची उत्तरे एक किंवा दोन वाक्यात द्या:

[२०]

- ओबिटर डिक्टा म्हणजे काय?
- रुडी परिभाषित करा.
- बंधन म्हणजे काय?
- गुंडनोर्म या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
- कायद्याचे चार उद्देश सांगा.
- कॉर्पस पॉसिडेन्डी म्हणजे काय?
- संहिताकरणचे गुण आणि तोटे स्पष्ट करा.
- वितरणात्मक न्याय म्हणजे काय?
- वस्तुनिष्ठ तथ्यांची संकल्पना स्पष्ट करा.
- कॉर्पोरेट सोलची दोन उदाहरणे द्या?

प्रश्न 2. कोणत्याही चारवर लहान टिपा लिहा:

[२०]

- कायदेशीर आणि न्याय्य हक्कांमध्ये फरक करा.
- धर्माची संकल्पना स्पष्ट करा.
- मालमत्तेचे प्रकार
- फोक्सजिस्टची संकल्पना स्पष्ट करा.
- H.L.A Hart नुसार कायदा काय आहे.
- मालकी मिळवण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3. खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे उत्तर द्या:

[१२]

- मिस्टर सॅम एक पेंटिंग बनवतात आणि मिस्टर बेनला किमतीला विकतात.
i मिस्टर सॅमचे शीर्षक मूळ शीर्षक असताना; चित्रकलेच्या संदर्भात मिस्टर बेन यांना कोणत्या प्रकारचे शीर्षक मिळते?
- ii शीर्षक परिभाषित करा. शीर्षकांचे वर्गीकरण (प्रकार) स्पष्ट करा.

Date
10/11/2022

4th Year BLS Sem VIII (5th Year Course)
Paper / Subject Code: 38001 / Jurisprudence.

ब) "कायदा त्याच्या स्वभावात सार्वत्रिक नाही; भाषेप्रमाणे ती लोक आणि वयानुसार बदलते"?

i ज्या ज्युरीस्टने हे विधान केले आहे आणि तो कोणत्या न्यायशास्त्राचा आहे हे ओळखा.

ii न्यायशास्त्राचा अभ्यास करण्याचे तीन फायदे सांगा.

क) संसदेने व्यापाराच्या उद्देशाने प्राण्यांच्या अवैध शिकारीच्या प्रथेवर बंदी घालण्यासाठी कायदा केला. हाच कायदा वन अधिकाऱ्यांना त्यांच्या कार्यक्षेत्र कायद्याची अंमलबजावणी करण्यासाठी नियम बनवण्याची मुभा देतो.

i वन अधिकाऱ्याने केलेले नियम हे कोणत्या कायद्याचे उदाहरण आहे?

ii कायद्याच्या इतर स्रोतांपेक्षा कायद्याचे फायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4. कोणत्याही चारचे तपशीलवार उत्तर द्या:

[४८]

अ) कायद्याचा स्रोत म्हणून न्यायिक निवाडाची चर्चा करा. प्रेसिडेनटचा बंधनकारक प्रभाव नष्ट करणारे घटक स्पष्ट करा.

ब) ऑस्टिनच्या कायद्याच्या सिद्धांताचे गंभीरपणे परीक्षण करा.

क) ताबा ही संकल्पना स्पष्ट करा. मालकी आणि ताबा यातील फरक करा.

ड) सामाजिक अभियांत्रिकी म्हणजे काय? त्यावर पाउंडच्या कल्पना स्पष्ट करा.

ई) व्यक्तीची व्याख्या करा. कायद्याच्या दृष्टीने मृत मानव आणि प्राण्यांची स्थिती स्पष्ट करा.

फ) 'हक्क आणि कर्तव्य हातात हात घालून चालतात'. स्पष्ट करणे

Date
10/11/2022

Q.P. :- 10010737

(2 Hours)

[Total Marks: 60]

Note:

1. Please check whether you have got the right question paper
2. Answer all questions
3. Total marks are indicated in the right.

Q1. Write in not more than two sentences. Attempt any 6 out of 10. (12)

1. Give any two examples of Corporate Sole.
2. What do you mean by divestitive facts?
3. Difference between Norms and the normative system
4. What is Article 141 of the Constitution of India?
5. What do you mean by mediate possession?
6. What do you understand by Movable Property?
7. What are the two main purpose of Law?
8. What do you mean by distributory Jurisprudence?
9. Write any two fundamental duties given in Constitution of India?
10. What are the two advocates of historical school of Jurisprudence?

Q2. Short Notes (Attempt any 2 out of 4) (12)

- a. Write briefly stare decisis.
- b. Status of a dead person
- c. Short note on incorporeal ownership
- d. Nature of Jurisprudence

Q3. Situational Questions (Attempt any 2 out of 4) (12)

- 1) Mr M, an employee in a corporate firm was talking loosely to Priti, a girl in his department about her looks and dressing sense. Priti complained about Mr M's behaviour to the ICC. Mr M said his intentions were not bad, his comments were on a lighter note spoken to Priti in friendly manner. But Priti found comments spoken by Mr M as "unwelcome". ICC transferred Mr M to another branch of the firm with a warning.
 - i. Can ICC take such action against M? Give reason to your answer.
 - ii. What do you mean by beneficial construction?
- 2) A boy found a purse on the road and took it to the shopkeeper to know if someone was asking for the lost purse. The shopkeeper said no one asked for the purse, but he refused to give it back to the boy, saying he was not the rightful owner of it.
 - i. Advise the boy? Give reason to your answer.
 - ii. What do you mean by "possession is nine points in law"?
- 3) Mr Ravi creates a sculpture and sells it to Mr Raju for a price.
 - i. Briefly explain the concept of title.
 - ii. What type of title existed with Mr Ravi? Explain in brief.

Date
10/11/2022

4L00114. LUB / Gen LUB (3rd Year Course) (50:40)
Paper / Subject Code: 37911 / Jurisprudence

QP :- 10010737

Sem IV

२) रस्त्यात एका मुलाला पर्स दिसली आणि हरवलेली पर्स कोणी विचारत आहे का हे जाणून घेण्यासाठी ती दुकानदाराकडे नेली. दुकानदाराने सांगितले की, पाकीट कोणी मागितले नाही, परंतु आपण त्याचा योग्य मालक नसल्याचे सांगून ते मुलाला परत देण्यास नकार दिला.

i) त्या मुलाला एडविच करा? तुमच्या उत्तराचे कारण सांगा.

ii) "कायद्याचे नऊ गुण" म्हणजे काय?

३) श्री रवी एक शिल्प तयार करतात आणि ते श्री राजूला किंमतीला विकतात.

i. शीर्षकाची संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

ii. श्री. रवी यांच्याकडे कोणत्या प्रकारचे शीर्षक अस्तित्वात होते? थोडक्यात स्पष्ट करा.

४) मद्यपान करून वाहन चालविण्याविरुद्ध संसदेने कायदा केला. हा कायदा रस्ता वाहतूक नियंत्रण मंडळाला त्यांच्या अधिकारक्षेत्रात कायद्याचे उल्लंघन करणाऱ्यांना दंड करू देतो.

i) नियुक्त केलेल्या कायद्याचा अर्थ काय आहे?

ii) असा कायदा अन्यायकारक आहे का? तुमच्या उत्तराची कारणे द्या.

प्रश्न 4. निबंध प्रकाराचे प्रश्न. (4 पैकी कोणतेही 2 लिहा)

(२४)

a) न्यायशास्त्राचा स्रोत म्हणून रुढी तपशीलवार लिहा.

b) न्यायशास्त्राचे विश्लेषणात्मक प्रणाली बदल तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.

c) स्त्रीवादी न्यायशास्त्राविषयी सविस्तर चर्चा करा.

d) कर्तव्य म्हणजे काय? कोणत्याही पाच प्रकारच्या कर्तव्यांची चर्चा करा.

15 May 2022
CP (edc) - 0090951

Set B Jurisprudence

Multiple Type Question

- 1) Rights in re-aliena means a / री-एलियन मधील अधिकार म्हणजे _____
- Right over other's property/दुसऱ्याच्या मालमतेवर हक्क
 - Rights against the world /जगा विरुद्ध हक्क
 - Right over one's own property/स्वतःच्या मालमतेवर अधिकार
 - Right of possession/ताब्याचा अधिकार
- 2) Animus possidendi means: c /अॅनिमस पॉसिडेन्डी म्हणजे _____
- Possession of Animal /प्राण्यांचा ताबा
 - Animal in possession/ताब्यात असलेला प्राणी
 - Intention to possess/ताब्यात घेण्याचा हेतू
 - Intelligence to possess/ताब्यात घेण्याची बुद्धिमत्ता
- 3) Who stated that every right implies a co-relative a duty and vice-versa? /ज्याने सांगितले की प्रत्येक अधिकार म्हणजे सह-नातेवाईक कर्तव्य आणि त्याउलट?
- Jeremy Bentham /जेरेमीबॅथम
 - Aristotle/एॅरिस्टॉटल
 - Puchta/पुच्चा
 - Keeton/कीटन
- 4) What type of Possession does a servant have over his master's car? /लोकराचा मालकाच्या गाडीवर कोणत्या प्रकारचा ताबा असतो?
- Mediate Possession/मध्यस्थी ताबा
 - Quasi Possession/अर्धवट ताबा
 - Adverse Possession/प्रतिकूल ताबा
 - Immediate Possession/तात्काळ ताबा
- 5) If 'A' gift a house to 'B', 'A's right to ownership in the house is b. Ownership rights then rest in 'B'./जर 'A' ने 'B' ला घर

18 May 2022

CP Code - 0098957

Jurisprudence

(2)

भेट दिले, तर 'A' चा घरातील मालकीचा हक्क _____ आहे. मालकी हक्क नंतर 'B' मध्ये राहतात

- Vestitive/वेस्टिटिव्ह
- Divestitive/डिव्हेस्टिटिव्ह
- Investitive/गुंतवणूक करणारा
- Restitutive/परतावा देणारा

6) A lunatic person means/एक पागल व्यक्ती म्हणजे

- The person below the age of majority/बहुसंख्य क्यापेक्षा कमी वयाची व्यक्ती
- A person born in a lunar cycle/चंद्र चक्रात जन्मलेली व्यक्ती
- A person lost for seven years/एक व्यक्ती सात वर्षे गमावली
- A person with an unsound mind/अस्वस्थ मन असलेली व्यक्ती

7) Which of the following statement is true? / खालीलपैकी कोणते विधान सत्य आहे?

- Possession is nine points in law/ताबा कायद्यात नऊगुण आहे
- Ownership is nine points in law/मालकी कायद्यात नऊगुण आहे
- Possession is five points and ownership are five-point in law/ताबा हा पाचगुण आणि मालकी कायद्यात पाचगुण आहे
- The possessor has no right over the property/मालमतेवर मालकाचा अधिकार नाही

8) Which of the following statement is true? /खालीलपैकी कोणते विधान सत्य आहे?

- Law never recognized the animals as a legal personality/कायद्याने प्राण्यांना कायदेशीर व्यक्तिमत्व म्हणून मान्यता दिली नाही
- Law recognized the animals as a legal personality/कायद्याने प्राण्यांना कायदेशीर व्यक्तिमत्व म्हणून मान्यता दिली
- The animals are a person under the law/प्राणी कायद्याच्या अधीन असलेली व्यक्ती आहेत
- Animals have rights and duties/प्राण्यांना हक्क आणि कर्तव्ये आहेत

18 May - 2022
Q P code - 0090951

3

9) Which of the following is the understanding of Radical feminism?

रॅडिकल फेमिनिझमची समज खालील पैकी कोणती आहे?

- a. Dominating feminism/स्त्रीवादाचे वर्चस्व
- b. Retain their equality/त्यांची समानता टिकवून ठेवा
- c. Disparities between men and women/स्त्री-पुरुषां मधील असमानता
- d. Inequality is a social construct /असमानता ही एक सामाजिक रचना आहे

10)The _____ are dealt with Article 51A under Part-IV A of the Indian Constitution _____

हे भारतीय राज्य घटनेच्या भाग-IV A अंतर्गत कलम 51A सह हाताळले जातात

- a. Fundamental Law/मूलभूत कायदा
- b. Fundamental Principles/मूलभूत तत्त्वे
- c. Fundamental Rights/मूलभूत हक्क
- d. Fundamental Duties/मूलभूत कर्तव्ये

11)Roscoe Pound Propounded the theory of social engineering which

means / रोस्को पाउंड यांनी सामाजिक अभियांत्रिकीचा सिद्धांत मांडला ज्याचा अर्थ आहे:

- a. Greatest happiness to the greatest number of people/मोठ्या संख्येने लोकांना सर्वात मोठा आनंद
- b. Balancing of competing interests in society समाजातील स्पर्धात्मक हितसंबंधांचे संतुलन
- c. Changes in the concept and function of the state राज्याच्या संकल्पना आणि कार्यात बदल
- d. The law has its source in the general consciousness कायद्याचा स्रोत सामान्य चेतने मध्ये आहे

12)According to which school, "the purpose of jurisprudence is to analyze and dissect the law of the land as it exists today"? / कोणत्या प्रणालीच्या मते, "न्यायशास्त्राचा उद्देश आज अस्तित्वात असलेल्या जमिनीच्या कायद्याचे विश्लेषण आणि विच्छेदन करणे आहे"?

18 May 2022

QP Code - 0090951

4

- a. Historical Jurisprudence ऐतिहासिक न्यायशास्त्र
- b. Sociological Jurisprudence समाजशास्त्रीय न्यायशास्त्र
- c. Analytical Jurisprudence विश्लेषणात्मक न्यायशास्त्र
- d. Philosophical Jurisprudence तात्विक न्यायशास्त्र

13) Executive legislation is a sub-branch of _____ कार्यकारी कायदेही _____ ची उपशाखा आहे

- a. Colonial Legislation वसाहती कायदा
- b. Illegal Legislation बेकायदेशीर कायदे
- c. Subordinate Legislation अधीनस्थ कायदे
- d. Superior Legislation सुपीरियर लेजिस्लेशन

14) According to Salmond the thing upon which the legal right is to be exercised upon, is known as _____ of right. / सालमंडच्या मते ज्या गोष्टीवर कायदेशीर अधिकार वापरायचा आहे, तिचा हक्काचा _____ म्हणतात

- a. Content सामग्री
- b. Subject विषय
- c. Object ऑब्जेक्ट
- d. Characteristic वैशिष्ट्यपूर्ण

15) Which of the following is an example of corporation sole? / खालील पैकी कोणते कॉर्पोरेशन सोलचे उदाहरण आहे?

- a. Sole proprietorship / एकमेव मालकी
- b. One person company / एक व्यक्ती कंपनी
- c. Post-Master-General / पोस्ट-मास्टर-जनरल
- d. A single corporate / एकच कॉर्पोरेट

16) Which of the following statements is correct regarding equitable rights / न्याय्य हक्काबाबत खालील पैकी कोणते विधान बरोबर आहे:

- a. They have received the authority of the Courts of Civil Law त्यांना नागरी कायद्याच्या न्यायालयांचे अधिकार प्राप्त झाले आहेत

13 May - 2022

Q. No. - 0090351

(5)

- b. They have received the recognition and authority from the of Courts of Equity त्यांना कोर्ट ऑफ इक्विटी कडून मान्यता आणि अधिकार मिळाले आहेत
- c. They prevail over legal rights in case of conflict/संघर्षाच्या बाबतीत ते कायदेशीर अधिकारांवर विजय मिळवतात
- d. They efficacy is more than legal rights त्यांची प्रभावीता कायदेशीर अधिकारांपेक्षा जास्त आहे

17) Which of the following statement is Correct? / खालील पैकी कोणते विधान बरोबर आहे?

- a. Certainty is not essential for proving a custom / प्रथा सिद्ध करण्यासाठी निश्चितता आवश्यक नाही
- b. Custom is de-facto in essence while legislation is de-jure/ सानुकूलही वस्तुतः वस्तुस्थिती आहे तर कायदे न्यायमूर्ती आहे
- c. Codification is essential for proving a custom/प्रथा सिद्ध करण्यासाठी कोडिफिकेशन आवश्यक आहे
- d. Writing is essential for proving a custom/प्रथा सिद्ध करण्यासाठी लेखन आवश्यक आहे

18) The Constitution of India gives constitutional status to the doctrine of Precedent in respect of law declared by the Supreme Court of India under _____ / भारतीय संघटना भारताच्या सुप्रीम कोर्टाने घोषित केलेल्या कायद्याच्या संदर्भात सिद्धांताच्या सिद्धांताला घटनात्मक दर्जा देते

- a. Article 32/कलम 32
- b. Article 226/अनुच्छेद 226
- c. Article 141/कलम 141
- d. Article 161/कलम 161

19) Mr. Atul has a right of way over the land of Mr Singh. This right in favour of Mr Atul can be termed as _____ सिंहयांच्या जमिनीवर श्री. अतुलयांचा हक्क आहे. अतुलयांच्या बाजूने असलेला हा अधिकार असे म्हणता येईल

18 May 2022
code - 0090951

6

- a. Right in re propria/राईट इन प्रोप्रिया
- b. Right in re aliena/राईट इन एलियन
- c. Fundamental right/ मूलभूत अधिकार
- d. Corporeal rights/शारीरिक अधिकार

20) Right and _____ are corelative. /अधिकार आणि _____ सहसंबंधित आहेत.

- a. Power/ शक्ती
- b. No right /अधिकार नाही
- c. Duty/ कर्तव्य
- d. Immunity/ प्रतिकारशक्ती

Detailed Type Question

- 1) Write any three modes of acquisition of property. / मालमत्तासंपादन करण्याच्या कोणत्याही तीन पद्धती लिहा
- 2) What do you mean by original Title? Explain with the help of an example. / मूळ शीर्षक म्हणजे काय? उदाहरणाच्या मदतीने स्पष्ट करा
- 3) Discuss in brief any three kinds of rights. / कोणत्या ही तीन प्रकारच्या अधिकारांची थोडक्यात चर्चा करा
- 4) Write any three differences between Ownership and Possession / मालकी आणि ताबायातील कोणते ही तीन फरक लिहा
- 5) Write a short note on Corporate personality. / कॉर्पोरेट व्यक्तिमत्त्वा वर छोटी टीप लिहा
- 6) Identify three points of difference between legislation and custom as a source of law. / कायद्याचा स्रोत म्हणून कायदे आणि प्रथायांच्यातील फरकाचे तीन मुद्दे ओळखा
- 7) "Jurisprudence is the philosophy of positive law." Explain briefly. / "न्यायशास्त्र हे सकारात्मक कायद्याचे तत्वज्ञान आहे." थोडक्यात स्पष्ट करा
 - a) Identify the jurist who gave this definition of Jurisprudence. / न्यायशास्त्राची ही व्याख्या देणारे कायदे तज्ज्ञ ओळखा.
 - b) State two benefits of studying jurisprudence. / न्यायशास्त्राचा अभ्यास करण्याचे दोन फायदे सांगा.

15 May 2022

CP Code - 009095)

7

- 8) X promises to gift his car to Y, provided Y gets a driving license within 30 days. / X ने Y लात्याची कार भेट देण्याचे वचन दिले आहे, जर Y ला 30 दिवसांच्या आत ड्रायव्हिंग लायसन्स मिळेल.
- a) Define legal right. / कायदेशीर अधिकार परिभाषित करा
- b) What type of right does Y possess in the above-mentioned situation? / वर नमूद केलेल्या परिस्थितीत Y कडे कोणत्या प्रकारचे अधिकार आहेत?
- 9) "Nature has placed man under the governance of two sovereign masters, pain and pleasure." Explain Bentham's principle of Utility. / "निसर्गाने माणसाला दुःख आणि सुख या दोन सार्वभौम स्वामींच्या अधिपत्या खाली ठेवले आहे." बेन्थमच्या उपयुक्ततेचे तत्त्व स्पष्ट करा.
- 10) Explain the concept of the Volksgeist. / वोलक्सगीस्तची संकल्पना स्पष्ट करा

20/11/2019

Paper / Subject Code: 38001 / Jurisprudence.

LLB sem - IV
BLS sem - VIII

(3 Hours)

(Total Marks: 100)

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B.: 1) Answer all the questions.
2) Total marks for questions are indicated in right end.

1. Answer all questions in one or two sentences.

- What is Customs ?
- Define 'Ownership'
- State two kinds of Corporation ?
- Distinguish between moral right and legal right ?
- State rule of 'Ejusdem Generis'
- What is doctrine of Stare Decisis.
- State the meaning of phrase 'No scitur a sociis'
- Define Obligation.
- What are Trusts ?
- What kind of justice is reflected in Art.17 of the Indian Constitution ?

20

2. Write short notes of any four

- Function of law
- Social Engineering.
- Title
- Feminist Jurisprudence.
- Legal consequences of possession.
- Corporate Sole.

20

3. Answer any two of the following

- The state Government announced a ban on illegal slaughter houses. A meat retailer's renewal license was delayed, because of which his slaughter house could not run causing him a loss in business.
 - Argue on behalf of meat retailer protecting his constitutional right to freedom of trade.
 - Argue on behalf of state using Article 48A of the constitution.
- Law are not of universal validity or application. Each people develop own legal habits, as it has its peculiar language, manners and constitution.
 - Name the chief exponent of Historical School of law can law found in historical traditions, language and culture? Illustrate appropriately.
 - Explain the term 'Volkgeist' ?
- A is a trader leaves behind some goods in the house of 'B' by mistake. 'B' treats goods as his own and uses it. He is expected to pay for good he used to 'A'. There was fire in 'B' is house; he somehow saved 'A's goods from fire.
 - What are quasi contractual obligations ? Is 'A' entitled for compensation.
 - What are fundamental principles of quasi contractual obligations.

12

118 sem - II
82 sem - VIII

48

- 4) Answer in detail any four of the following.
- a) Discuss 'personality' and examine the personality.
 - (i) minors
 - (ii) persons of unsound mind and
 - (iii) dead persons.
 - b) Explain different sources of law in India.
 - c) Critically examine the growth of natural law and its impact on the legal systems.
 - d) Explain Hohfeldian analysis of rights in a wider sense.
 - e) Critically examine the concept of possession. Explain the different kinds of possession.
 - f) Explain kinds of property and modes of acquiring property.

55989

वेळ: ३ तास

गुण: १००

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना:

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
२. प्रश्नांचे गुण उजवीकडील बाजूस दर्शविले जातात.

प्र.१

सर्व प्रश्नांची उत्तरे एक किंवा दोन वाक्यांत लिहा.

- अ) चालिरिती म्हणजे काय?
- ब) 'मालकी' संज्ञा स्पष्ट करा.
- क) कॉर्पोरेशनचे दोन प्रकार सांगा.
- ड) नैतिक हक्क आणि कायदेशीर हक्क यांमधील फरक स्पष्ट करा.
- इ) सजातीयतेचा नियम सांगा.
- फ) सिध्दांताचा सिध्दांत काय आहे?
- ज) 'नोसिट्यूर सोसिस' या वाकप्रचाराचा अर्थ सांगा.
- ह) बंधन संज्ञा स्पष्ट करा.
- स) न्यास म्हणजे काय?
- द) अनुच्छेद १७ भारतीय राज्यघटनेन्वये कोणत्या प्रकारचा त्याय प्रतिबिंबित येतो?

प्र.२

कोणत्याही चार टिपा लिहा.

- अ) कायद्याची कार्ये
- ब) सामाजिक अभियांत्रिकी
- क) अभिधान
- ड) स्त्रीवादी कायदेशीर परिणाम
- इ) ताब्याचे कायदेशीर परिणाम
- फ) कोर्पोरेट सोल

प्र.३

कोणतेही दोन सोडवा

- अ) राज्यशासनात बेकायदेशीर कत्तलखान्यांना मनाई जाहिर केली. मांसविक्रेत्याचे अनुदिप्ती नूतनीकरण प्रलंबित येते. त्यामुळे त्याचा कत्तलखाना चालू न शकल्यामुळे त्याच्या व्यवसायाचे नुकसान झाले.
 - १) मांसविक्रेत्याच्या वतीने त्याच्या व्यवसाय स्वातंत्र्य हा घटनात्मक हक्काबद्दल युक्तिवाद करा.
 - २) राज्याच्या वतीने अनुच्छेद ४८ अ भारतीय राज्यघटना अन्वये युक्तिवाद करा.
- ब) कायद्याचे सार्वत्रिक वैधता किंवा अंमलबजावणी नसते प्रत्येक व्यक्तीसमूह त्यांचे कायदेविषयक सवयी विकसीत करतात. त्यांचे वैशिष्ट्यपूर्ण भाषा वर्तणूक आणि राज्यघटना असते.
 - १) कायद्याच्या ऐतिहासिक विचारसरणीचा मुख्य प्रवर्तक कोण आहे? कायदा ऐतिहासिक परंपरा भाषा आणि संस्कृतीचे दिसून येतो का? योग्यप्रकारे रेखांकित करा.
 - २) लोकेच्छा ही संज्ञा स्पष्ट करा.

55989

क) 'अ' या विक्रेत्याने चुकीचे कार्य वस्तू 'ब' च्या घरी ठेवल्या. 'ब' याने त्या वस्तू स्वतःच्या समजून त्याचा वापर केला. ज्याने ज्या वस्तूचा वापर केला त्याची किंमत 'अ' यास देणे अपेक्षित येते. 'ब' च्या घरी आग लागली परंतु त्याने ऐनकेन प्रकारे 'अ' च्या वस्तू अग्निप्रकोपासून वाचविल्यात यश मिळवले.

- १) अर्थ कराराचे बंधन काय आहे ? 'अ' यास नुकसानभरपाई मिळू शकते का ?
- २) अर्थ कराराच्या बंधनामध्ये मूलभूत तत्त्वे कोणती आहेत ?

प्र.४ कोणत्याही चार प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

अ) 'व्यक्तिमत्व' चर्चा करा आणि खालील व्यक्तिमत्त्वाचे परीक्षण करा.

- १) व्यक्ती
- २) वेडसर
- ३) मृत व्यक्ती

ब) भारतातील कायद्याची विविध स्रोत स्पष्ट करा.

क) नैसर्गिक न्यायाची वृद्धी आणि त्याचे कायद्याच्या व्यवस्थेवरील परिणाम समिक्षात्मक परीक्षण करा.

ड) होहफिल्डचे हक्कांच्या विस्तृत अर्थाचे विश्लेषण करा.

इ) ताबा या संज्ञेचे समिक्षात्मक परीक्षण करा. ताबा याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

फ) संपत्तीचे विविध प्रकार आणि संपत्ती संपादित करण्याची माध्यमे स्पष्ट करा.

29/5/19

LLB - sem - IV

BLS sem VIII
[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Answer all questions.
2. Total marks for questions are indicated in the right end.

Q.1 Answer all questions. Each question carries two marks:-

- (a) What does the term *Jurisprudence* mean?
- (b) What were the main contributions of Leon Duguit?
- (c) State the definition of legal formalism
- (d) What are the implications of ownership?
- (e) What are trusts?
- (f) What do you mean by *Animus Possidendi*?
- (g) What is the legal personality of animals?
- (h) What are the two elements of possession?
- (i) What is general custom?
- (j) What is distributive justice?

20

Q.2 Write short notes on any four of the following:-

- (a) Basic features of the Historical School of law
- (b) Legal consequences of Possession
- (c) Derivative title
- (d) Corporate Sole
- (e) Rule of *Ejusdem generis*
- (f) Feminist Jurisprudence

20

Q.3 Answer any two of the following:-

- (a) The only natural person are human beings. Animals are not persons either natural or legal. Animals are merely regarded as things.
 - (i) Can animals possess legal rights and duties?
 - (ii) Explain why are anti-poaching laws made and the societies for Prevention of Cruelty to Animals made?
- (b) Rakesh purchases the material for a suit. He gives it to a tailor for stitching for stitching his suit. Rakesh is unable to pay for the cost of stitching and the tailor refuses to deliver him the suit. Rakesh argues that the tailor should give him his suit since the material belonged to him.
 - (i) What kind of security is being exercised by the tailor?
 - (ii) Explain the ways by which such a security would arise.
- (c) A bankrupt cannot sue for torts in respect of his property because the right to property is actually vests with the Official Receiver.
 - (i) Explain if a bankrupt person is devoid of personality under law.
 - (ii) Explain if the person has a capacity and what would be his rights in a wider sense.

12

VI-26W-811
III-26W-210

Q.4 Answer in detail any four of the following: -

- (a) Examine critically the natural law theories propounded by different jurists.
- (b) Discuss legislation and precedents as sources of law and bring out their relative advantages and disadvantages.
- (c) What is corporeal possession? Examine different kinds of ownership.
- (d) Explain the concept of property and discuss the kinds of property.
- (e) Define custom and explain the essentials of a valid custom.
- (f) Enumerate the various functions of law.

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
२. प्रश्नांचे गुण उजवीकडील बाजूस दर्शविले जातात.

प्र.१ सर्व प्रश्नांची उत्तरे एक किंवा दोन वाक्यांत लिहा.

- अ) कायदेतत्वशास्त्र या संज्ञेचा अर्थ सांगा
ब) लीऑन ड्युगयूट यांचे मुख्य योगदान काय आहे?
क) कायदेशीर औपचारिकता याची व्याख्या द्या
ड) मालकीचे परिणाम काय असतात?
इ) न्यास म्हणजे काय ?
फ) ऑनिमस पोझेडनडी याचा अर्थ काय आहे ?
ग) प्राण्यांचे कायदेशीर व्यक्तीत्व काय आहे ?
ह) ताब्याचे दोन घटक कोणते ?
य) सामान्य चालीरिती काय असतात ?
ज) वितरक न्याय काय आहे ?

प्र.२ कोणत्याही चार टिपा लिहा.

- अ) कायदयाच्या ऐतिहासिक विचारप्रणालीचे मूळ वैशिष्ट्ये
ब) ताब्याचे कायदेशीर परिणाम
क) व्युत्पन्न शीर्षाधिकार
ड) कॉर्पोरेट एकमात्र
इ) सजातीयत्वाचे नियम
फ) स्त्रीवादी कायदेतत्वशास्त्र

प्र.३ कोणतेही दोन सोडवा.

अ) मानव हाच एकमेव नैसर्गिक व्यक्ती आहे. प्राणी हे नैसर्गिक किंवा कायदेशीर/ दोहों व्यक्ती नाहीत प्राणी फक्त वस्तु आहेत.

- i) प्राण्यांता कायदेशीर / हक्क आणि कर्तव्य असू शकतात का ?
ii) अवैध शिकार प्रतिबंधक कायदे आणि प्राण्यांविरुद्ध क्रूरना या विषयीच्या संस्थाची निर्मिती का करण्यात येते हे स्पष्ट करा.

ब) राकेशने सुदासाठी कापड विकत घेतले. त्याने कापड शिप्यांकडे सूट शिवण्यासाठी दिले. राकेश शिलाईचे पैसे देण्यास असमर्थ आहे आणि शिप्यांने त्यात सूट देण्यास नकार दिला. राकेशने असा युक्तिवाद केला की शिप्यांने त्याला सूट दिला पाहिजे कारण कापड त्याच्या मालकीचे आहे.

- i. शिप्यांने कोणत्या प्रकारची सुरक्षा अंमलात आणली आहे ?
ii. कोणत्या मर्याने अशाप्रकारची सुरक्षा निर्माण होते ते स्पष्ट करा.

२०

१२

- क) दिवाळखोर त्याच्या संपत्तीबाबत नुकसानभरपाईचा दावा करू शकत नाही कारण संपत्तीधारण करण्याचा अधिकार या प्राधिकृत प्राप्तकर्त्याकडे आहे.
- i) जर दिवाळखोर व्यक्ती कायद्यांतर्गत व्यक्तीमत्व रहीत असेल स्पष्ट करा.
- ii) जर व्यक्तीकडे क्षमता असेल आणि त्याचे विस्तृत रितीने काय हक्क असतील ?

प्र.४ कोणत्याही चार प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ) नैसर्गिक कायदा सिद्धांत विविध विधीज्ञांनी कशाप्रकारे मांडला आहे त्याचे समिक्षात्मक परीक्षण करा.
- ब) कायदेमंडळ आणि न्यायनिर्णय उदाहरण हे एक कायदायाचे स्तोत्र आहे याची चर्चा करा आणि त्याचे संबंधित गुणदोष सांगा.
- क) मुलभूत ताबा म्हणजे काय ? विविध प्रकारची मालकी परीक्षण करा.
- ड) संपत्तीची संकल्पना स्पष्ट करा आणि संपत्तीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
- इ) चालिरितीची व्याख्या करा आणि वैध चालिरितींना आवश्यक घटक स्पष्ट करा.
- फ) कायदयाची विविध कार्ये क्रमप्राप्त स्पष्ट करा.

LB IV
LS VIII

QP Code: 23424

[Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100]

- N.B : 1. Answer all questions.
2. Total marks for questions are indicated in the right end.

1. Answer all questions in one or two sentences :—

- (a) Define *Obiter Dicta*.
- (b) What is subordinate legislation ?
- (c) Define servitude.
- (d) Kelson's contribution to legal theory
- (e) What are trusts ?
- (f) What kind of justice is reflected in Art. 17 of the Indian Constitution ?
- (g) What are positive laws ?
- (h) Explain two important benefits of studying jurisprudence
- (i) Define obligation.
- (j) What are right-in-rem ?

20

2. Write short notes on any four :—

- (a) Social engineering
- (b) Customs and usages
- (c) Agreements
- (d) Functions of law
- (e) Kinds of precedents
- (f) Sources of obligation.

20

3. Answer any two :—

(a) Raja owns a wooden table with drawers. He left it to repair with the carpenter Shyam. Shyam discovered money in one of the drawers and appropriated it for his own personal use. Raja was not aware of the money in the drawer. Shyam was punished for theft.

- (i) Why is the possession of money not considered to have been transferred to Shyam along with the table ? Explain in the light of the elements of possession.
- (ii) Distinguish possession and ownership.

12

(b) A certain village has a custom that every cultivator of the village land is entitled to graze his cattle on the common pasture. Arjun Singh became a tenant of a plot of uncultivated land in the village. He does cultivation and there by acquired an easement to graze his cattle.

- (i) What kind of easement does Arjun Singh enjoy ?
- (ii) What are the rights which cannot be regarded as capable of being easements ?

[TURN OVER

(c) GBV Company Ltd. is a company formed under the Indian Companies Act. It is engaged in the manufacturing and servicing of agricultural and farm equipments.

- (i) Is GBV Company a corporation sole or corporation aggregate? Explain.
- (ii) Discuss the advantages of Incorporation.

4. Answer in detail any four :—

- (a) Critically examine the Sociological school of jurisprudence. Highlight the contribution made by Roscoe Pound.
- (b) Discuss 'Personality' and examine the personality of (i) minors, (ii) persons of unsound mind and (iii) dead persons.
- (c) What are the formal and material sources of law? Discuss the reasons for considering customs as a source of law.
- (d) Discuss the theory that Judges are lawmakers.
- (e) Explain Hothfields analysis of rights in a wider sense.
- (f) Critically examine the concept of possession. Explain the different kinds of possession.

२. कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा.
- (अ) सामाजिक अभियांत्रिकी
 - (ब) रूढी आणि परंपरा
 - (क) करार
 - (ड) कायद्याची कार्ये
 - (इ) पूर्वन्यायनिर्णयाचे प्रकार
 - (फ) बंधनाचे स्रोत.

३. कोणतेही दोन सोडवा.

(अ) राजाकडे डॉक्टरसहित एक लाकडाचे टेबल आहे, त्याने ते टेबल शाम सुतायाकडे देऊन साठी दिले, शामला एका डॉक्टरमध्ये पैसे पापडले आणि त्याने पैसे स्वतःसाठी खर्च केले. राजाला डॉक्टरमध्ये पैसे आहेत असे माहित नव्हते. शामला चोरी केल्याबद्दल शिक्षा मिळाली.

(१) पैशाचा ताबा टेबलसहित शामकडे देण्यात आला होता असे विचारात का घेण्यात येत नाही ? ताबाची विविध अंगे स्पष्ट करा.

(२) ताबा आणि मालकी फरक स्पष्ट करा.

(ब) काही गावांमध्ये अशी प्रथा आहे की गावातील प्रत्येक शेतकरी आपली गुरे समान हिरवळीवर चरायला सोडतो. अर्जुनसिंग हा एका बिगारशेती केल्या जमिनीचा कूळ झाला. त्याने शेती केली आणि गुरे चरण्यासाठी वहिवाट प्राप्त केली.

(१) अर्जुनसिंग कोणत्या प्रकारच्या वहिवाटाचा आमद घेत आहे ?

(२) कोणत्या प्रकारचे हक्क वहिवाट बनविण्यास सक्षम नाहीत ?

(क) जीबीव्ही कंपनी लिमिटेड ही कंपनी भारतीय कंपनी कायद्याखाली निर्माण झाली आहे. शेतीच्या अवजारांच्या निर्मितीचे कार्य ही कंपनी करते.

(१) जीबीव्ही कंपनी कापोरेशन सोल किवा कापोरेशन अग्रीगेट आहे का ? स्पष्ट करा.

(२) इनकापोरेशनच्या फायद्याची चर्चा करा.

४. कोणतेही चार लिहा.

(अ) कायदेतत्वशास्त्राची समाजशास्त्रीय विचारप्रणालीची समिक्षात्मक चर्चा रॉस्को पांडडच्या योगदानाला ठळकपणे विचारात घेऊन करा.

(ब) 'व्यक्तिमत्व' चर्चा करा आणि खालील व्यक्तिमत्वाचे परीक्षण करा

(१) व्यक्ती (२) वेडसर (३) मृत व्यक्ती

(क) कायद्याचे औपचारिक आणि भौतिक स्रोत काय आहेत ? चालिरितीना कायद्याचे स्रोत मानण्याची कारणाची चर्चा करा.

(ड) 'न्यायाधीश कायदाकर्ता असतात' या सिद्धांताची चर्चा करा.

(इ) होथफिल्डचे हक्कांच्या विस्तृत अर्थाचे विश्लेषण करा.

(फ) ताबा या घटक्याचे समिक्षात्मक परीक्षण करा. ताबा याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

(मराठी रूपांतर)
वेळ : ३ तास

एकूण गुण : १००

सूचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
(२) प्रश्नाचे गुण उजवीकडील बाजूस दर्शविले आहेत.

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे एक किंवा दोन वाक्यांत लिहा.

२०

(अ) कायद्याच्या तत्वोबाबत न्यायधीशाने शेर स्पष्ट करा.

(ब) दूर्यम कायदेमंडळ काय आहे

(क) 'मर्डीटयट' व्याख्या करा.

(ड) कलसनचे कायद्याच्या सिद्धांतबाबत योगदान काय आहे ?

(इ) न्यास काय आहेत ?

(फ) अनुच्छेद २७ भारतीय राज्य घटनेच्या तरतुदीमध्ये कोणत्या प्रकारचा न्याय अभिप्रेत आहे ?

(ग) निश्चित कायदे काय आहे ?

(ह) न्याय तत्व शास्त्राचा अभ्यास करण्याचे कोणतेही दोन फायदे स्पष्ट करा.

(य) बंधन यज्ञा स्पष्ट करा.

(ज) सुवाधिकार काय आहेत ?

[TURN OVER

86A0798576F0EC29F86CCD3F4307FFDF

[Time: Three Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper

- N.B:
1. Answer all questions.
 2. Figures in the right indicated full marks.

Q.1 Answer the following in one or two sentences.

- a) What is analytical Jurisprudence?
- b) What is monistic theory?
- c) Define solidary obligation?
- d) 'Law is normative, not a natural'. Explain this statement in two sentences.
- e) Define 'immunity'.
- f) What is 'Positive Morality'?
- g) Define mediate possession.
- h) 'Pacta Sunt servanda' - define.
- i) Define Local custom.
- j) What is perfect right?

(20)

Q.2 Write short notes on any four of the following

- a) Judge made Law
- b) Artificial Legal Person
- c) Title
- d) Power of supreme court under Art 42
- e) Hohfield's right analysis
- f) Sources of obligation

(20)

Q.3 Answer any two

- a) Nature is not only the order of things but also man's reason.
 - i. Explain the difference between divine reason and human reason.
 - ii. State the contribution of 'reason' in the development of natural law.

(12)

- b) The supreme court in its judgment held that, till its decision the disputed place will possessed and controlled by Government.
 - i. Does the Law protect the possession? Give reasons.
 - ii. Whether government's possession is valid? Why?
- c) 'A' grants his land to 'B' for life and if 'C' survives 'B' to 'C' absolutely
 - i. Identify the kind of the right of 'C' and explain the nature of such right
 - ii. 'B's right in the land is personal or proprietary? Explain.

Q.4 Answer any four.

(48)

- a) What are the formal and material sources of Law? Discuss 'custom' as a source of law along with its essentials.
- b) Define ownership. Explain the kinds of ownership.
- c) Critically evaluate the status of unborn, dead and intoxicated person.
- d) What are the characteristics of legal right? Explain different kinds of legal rights.
- e) Critically examine the definition of law given under the sociological school of jurisprudence.
- f) What is the meaning of the term 'property'? Discuss the Kinds of property.

[वेळ : तीन तास]

[गुण : १००]

Please check whether you have got the right question paper

सूचना: सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
एकूण गुण उजवीकडे दर्शविले आहेत.

प्रश्न.१ सर्व प्रश्नांची उत्तरे एका किंवा दोन वाक्यात लिहा

अ. विश्लेषणात्मक न्याय तत्त्व शास्त्र म्हणजे काय?

ब. मोनिस्टीक थिअरी कशास म्हणतात

क. एकाच प्रकारचे बंधन काय असते?

ड. 'कायदा हा नैसर्गिक नसून म्रियमाचा बनलेला आहे' या विधानास दोन वाक्यात स्पष्ट करा.

इ. उन्मुक्ती व्याख्येचा

फ. सकारात्मक तिकती म्हणजे काय?

ग. मध्यस्त तांबी म्हणजे काय?

ह. पॅक्टॉ सन्ट सर्व्हन्स व्याख्याचा

थ स्थानिक चालाची व्याख्याचा

ज. परिपूर्ण हक्क म्हणजे काय?

प्रश्न.२ काणतेही चार वाक्यां टिपां लिहा

अ. न्यायाधिशाने बनविलेले कायदे

ब. कृत्रिम कारणीय व्यक्ती

क. शीर्षक

ड. अनुच्छेद १४२ अंतर्गत सर्वोच्च न्यायालयाची अधिकारिता

इ. हाफील्डचे हक्क विश्लेषण

फ. बंधनाचे स्त्रोत

२०

प्र.३ कोणतेही दोन लिहा.

अ. निसर्ग म्हणजे केवल जीवनातील गोष्टीची विशिष्ट मांडणी नसून मानवी तर्काचाही त्यामध्ये अंतर्भाव होतो.

i. दैवी तर्क आणि मानवी तर्कामधील फरक सांगा.

ii. नैसर्गिक कायदा वाढीमध्ये तर्काचे योगदान स्पष्ट करा.

ब. सर्वोच्च न्यायालयाने आपल्या निर्णयामध्ये सांगितले की, जीपर्यंत न्याय निर्णय दिला जात नाही तोपर्यंत यावादातील जागेचा ताबा सरकारकडे राहिल.

i. कायदा ताब्यास संरक्षित करता का?

ii. यामध्ये सरकारचा ताबा वेध आहे का?

क. 'अ' ने 'ब' यास आपली जमीन 'अ' आणि 'ब' नेतर 'क' ला ताब्यास मिळेल.

i. 'क' चा हक्क स्पष्ट करा आणि त्या हक्काचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ii. 'ब' चा जमिनीतील हक्क व्यापाराला आहे की स्वामित्व विषयक आहे. स्पष्ट करा.

प्रश्न.४ कोणतेही चार लिहा.

४८

अ. कायद्याचे औपचारिक आणि महत्वाचे स्रोत कोणते? चालीरीती एक कायद्याचा स्रोत म्हणून स्पष्ट करा. त्याचबरोबर त्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

ब. गालकी स्पष्ट करा. त्याचे विविध प्रकार सांगा.

क. न जन्मलेले मेल, मृत आणि मद्यपान केलेली व्यक्ति यांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

ड. कायदेशीर हक्काची वैशिष्ट्ये सांगून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

इ. सामाजिक न्याय शाखामध्ये दिलेल्या कायद्याच्या व्याख्येचे टिकात्मक परीक्षण करा.

फ. संपत्ती म्हणजे काय? संपत्तीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

21 NOV 2017

22 NOV 2017

UB Sem-IV

L0314R & L0718 / L0055 JURISPRUDENCE

Jurisprudence

Q.P. Code :09119

[Time: 3 hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Answer all questions
 2. Total marks for the questions are indicted in the right end

Q.1 Answer all questions in one or two sentences:-

- a. How does Austin understand jurisprudence?
- b. What is distributive justice?
- c. What are the exceptions to common law?
- d. What are the two main sources of law
- e. State Kelsen's theory of Corporate personality.
- f. What are fungible things?
- g. What is the meaning of *sententia legis*?
- h. What are the three rights on the object owned?
- i. What is subordinate legislation?
- j. How can legal right be acquired?

20

Q.2 Write short notes on any four:-

- a. Characteristics of legal rights
- b. Conventional customs
- c. Sociological school of jurisprudence
- d. Purpose of a trust
- e. Encumbrances
- f. *Corpus possessionis*

20

Q.3 Answer any two:-

- A. Thomson is a citizen of a country called Letecia. He murders Watson belonging to country Moldavi in the city of Berve in Swaziland. Thomson was apprehended by the police when he was on a visit to Moldavi.
 - i) Does the Courts of Moldavi have jurisdiction over Thompson? On what grounds can he be convicted?
 - ii) Describe any one case where this particular theory was applied
- B. A carpenter was engaged to do some repairing work in a house. While repairing he found some articles of gold ornaments. He took them to a jeweler to find out how much was the ornament worth. Jeweler refused to return the ornaments. The carpenter sued the jeweler and recovered the same from him.
 - i) Explain the carpenters right of possession.
 - ii) Discuss the essentials of possession
- C. It was a custom in a province where people belonging to Kurki community were required to deliver manure to the farmers belonging to Devaria community. It was a custom practiced from a long time since Kurki were a minority in the province where Devarias were dominant. A dispute regarding the same has been brought to you for an opinion.
 - i) What would be your opinion and why?
 - ii) What aspect of the valid local custom would you stress upon?

12

115. 104 15
1105 VON - S.S.

VI-102 BU

jurisprudence

Q.P. Code :09119

48

Q.4 Answer in detail any four:-

- a. Explain historical school of jurisprudence. Critically describe the contributions made by Von Savigny and Henry Maine in the growth of historical school.
- b. Define property and explain the different kinds of property a person can own lawfully.
- c. Explain the different sources of law in India.
- d. Describe the status of corporation as a person. Explain the different kinds of corporations.
- e. Explain if custom is attributed to the force of law. Describe the essentials of a valid customs.
- f. Explain the advantages of law and describe the different kinds of law existing today.

21 NOV 2017

22 NOV 2017

L0314R & L0718 / L0055 JURISPRUDENCE

Q.P. Code :09119

[वेळ:३ तास]

[Marks:१००]

N.B:

Please check whether you have got the right question paper.

१.सर्व प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

२. एकूण गुण उजवीकडे दर्शविलेले आहेत.

- प्र.१ सर्व प्रश्नांची उत्तरे एका किंवा दोन वाक्यात लिहा.
- अ. ऑस्टीनला न्यायतत्वशास्त्र कसे समजले आहे?
- ब. वर्गीकृत न्याय काय आहे?
- क. समान कायद्याला अपवाद कोणते आहे?
- ड. कायद्याचे महत्वाचे दोन स्रोत कोणते?
- इ. केलसनचा संयुक्त व्यक्तिमत्वाचा सिद्धांत सांगा?
- फ. कायदेशीर हक्क कशाप्रकारे संपादित करता येतात?
- ग. परिवर्तनीय वस्तू काय आहे?
- ह. दंडाच्या आदेशाचा कायदा अर्थ सांगा?
- स. मालकीच्या बाबत कोणते तीन हक्क आहेत?
- द. दुय्यम कायदेमंडळ काय आहे?

२०

- प्र.२ कोणत्याही चारांवर टिप लिहा.
- अ. कायदेशीर हक्काचे गुणधर्म
- ब. रुढीबद्ध प्रघात
- क. कायदेतत्वशास्त्राची समाजशास्त्रीय विचारसरणी
- ड. न्यायाचा हेतू
- इ. बोझा
- फ. कॉर्पस पॉझिझनडी

२०

प्र.३ कोणतेही दोन सोडवा

१२

- अ. थॉमस हा लेतेशिया या देशाचा नागरिक आहे. त्याने वॉटसनचा जो मोल्देव्ही या देशामधला आहे. त्याचा बारवे या स्वीट्झरलंडच्या शहरामध्ये खून केला. थॉमसला पोलिसांनी मोल्देव्हीच्या भेटीवर असताना पकडले.
- i) मोल्देव्हीच्या न्यायालयाना थॉमसच्या बाबतीत न्यायाधिकार क्षेत्र आहे का? कोणत्या कारणाखाली त्याला दोषी ठरविण्यात येईल?
- ii) कोणतीही एक केस सविस्तर या विशिष्ट सिद्धांताबाबत स्पष्ट करा.

Q.P. Code :09119

- ब. तार एका घरात दुरुस्तीचे काम करीत होता. दुरुस्ती करत असताना त्याला सोन्याचे काही दागिने सापडले त्याने ते दागिने सोनाराकडे नेऊन त्याचे मूल्य जाणून घेतले, सोनाराने दागिने परत करण्यास नकार दिला. सुताराने सोनारावर खटला दाखला केला आणि त्याच्याकडून वसुली केली.
- सुताराचा ताबाहक्क स्पष्ट करा.
 - ताब्याचे अत्यावश्यक घटक स्पष्ट करा.
- क. एका परीक्षेत्रामध्ये अशी चालीरीती आहे की कुर्की समाजाने देवरिया समाजाला शेतीसाठी शेंण दिले पाहिजे. हि चालीरीती जेव्हा कुर्की अल्पसंख्याक होते आणि देवरिया बहुसंख्याक होते तेव्हापासून परीक्षेत्रामध्ये चालू आहे. हा वाद तुमच्यापुढे मतासाठी आणला आहे
- तुमचे मत काय आहे ?का?
 - वैध स्थानिक चालीरीतीच्याबाबत तुम्ही कोणत्या बाबतीत विशेष भर द्याल?
- प्र.४ कोणत्याही चारची सविस्तर उत्तरे लिहा.
- अ. न्यायतत्वशास्त्राची ऐतिहासिक विचारसरणी स्पष्ट करा. वोन साव्हीग्नी आणि हेब्री मेन यांनी ऐतिहासिक विचार सरणी च्या बाबत दिलेल्या योगदानाची समीक्षा करा.
- ब. संपत्ती व्याख्या करा आणि विविध प्रकारची संपत्ती व्यक्ती कशाप्रकारे कायदेशीररित्या धारण करू शकते ते स्पष्ट करा.
- क. भारतातील कायद्याचे विविध स्रोत स्पष्ट करा.
- ड. संस्था याचे व्यक्ती म्हणून स्थान सविस्तर सांगा.
- इ. कायद्याच्या अंमलबजावणी साठी चालीरीती कशाप्रकारे लागू होतात ते स्पष्ट करा. वैध चालीरीतीचे अत्यावश्यक घटक स्पष्ट करा.
- फ. कायद्याचे विविध फायदे स्पष्ट करा. आणि विविध प्रकारचे सध्या अस्तित्वात असलेले कायदे सांगा.

४८

Jurisprudence

①

Q.P. Code :09120

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. Answer all questions
 2. Total marks for the questions are indicated in the right end

Answer all questions in one or two sentences:-

- a What is law according to H.L.A Hart?
- b What are negative rights? Give an example
- c Functions of law
- d Mischief rule
- e What are jural opposites?
- f How can legal rights be acquired?
- g What are fungible things?
- h What is the meaning of *corpus possessionis*?
- i What are the three rights on the object owned?
- j Sanctions

20

Write short notes on any four:-

- a Conception of law in the Vedas.
- b Characteristics of a legal right
- c Incorporeal property
- d Merits and demerits of codification.
- e Kinds of obligations
- f Advantages of incorporation

Answer any two:-

- A Gandhi and Nelson Mandela were leaders known to have adopted peaceful means to start movements to liberate their countries in the face of oppressive colonial regimes.
 - i) Explain how natural law theory supports the ideas conceived by these leaders?
 - ii) Differentiate between the naturalist views and positivist views regarding these movements.
- 3 William is a trader. He leaves behind some goods in the house of Raja by mistake. Raja treats the goods as his own and uses it. He is expected to pay William for the goods he used. However there was a fire in Raja's house and William saves Raja's property from fire.
 - i) Is William entitled for compensation? Give reasons
 - ii) Explain what quasi contractual obligations are?
- C A carpenter was engaged to do some repairing work in a house. While repairing he found some articles of gold ornaments. He took them to a jeweler to find how much was the ornaments worth. The jeweler refused to return the ornaments. The carpenter sued the jeweler and recovered the same from him.
 - i) Explain the carpenter's right to possession.
 - ii) Discuss the essentials of possession.

12

Answer in details any four:-

- a Critically examine the growth of natural law and its impact on the legal systems
- b Define property and explain the different kinds of property a person can own lawfully?
- c Explain the functions of law?

48

Q.P. Code :09120

- d Explain the importance of legislation as a source of law. Describe different kinds of legislations.
- e Explain the different kinds of customs. Highlight the characteristics of a valid custom.
- f Explain the concept and essential of ownership. Describe briefly the different kinds of ownership.

[वेळ:३ तास]

[Marks:१००]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B:

१. १.सर्व प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

२. एकूण गुण उजवीकडे दर्शविलेले आहेत.

प्र.१ सर्व प्रश्नांची उत्तरे एका किंवा दोन वाक्यात लिहा.

अ एच एल ए हार्ट अन्वये कायदा म्हणजे काय?

ब नकारार्थी हक्क काय आहे? उदाहरण द्या.

क कायद्याची कार्ये

ड अपकारक नियम

इ कायदेशीर विरोधाभास काय आहेत?

फ कायदेशीर हक्क कसे संपादित करतात?

ग परिवर्तनीय वस्तू काय आहेत?

ह शारीरिक ताबा याचा अर्थ काय?

स वस्तूच्या लकीवरील तीन हक्क काय आहेत?

द मंजूरी

प्र.२ कोणत्याही चांतर टिप लिहा.

अ वेदामधील कायद्याची संकल्पना

ब कायदेशीर हक्काचे गुणधर्म

क अभौतिक मालमत्ता

ड संहितीकरणाचे गुण आणि दोष

इ बंधनाचे प्रकार

फ इन्कारिशनचे फायदे

प्र.३ कोणतेही दाग सोडवा.

अ गांधीजी आणि नेल्सन मंडेला हे दोन्ही नेते जुलमी वसाहतवादी सत्तेविरुद्ध शांततापूर्ण मार्गाने चळवळ करण्याबद्दल प्रसिद्ध होते.

i) नैसर्गिक न्यायतत्त्वसिद्धांत कशा प्रकारे या नेत्यांनी दिलेल्या विचाराशी सहमत आहे ते स्पष्ट करा.

ii) नैसर्गिक न्यायतत्त्व सिद्धांत विचार सरणी आणि सतावादी सिद्धांत विचारसरणी यामधील फरक वरील चळवळीच्या अनुषंगाने स्पष्ट करा.

ब विल्यम हा व्यापारी आहे. त्याने राजाच्या घरामध्ये चुकीने काही वस्तू ठेवल्या राजाने त्या वस्तू स्वतःच्या समजून वापरल्या. त्याने वापरलेल्या वस्तूच्या बदल्यात पैसे द्यावेत अशी अपेक्षा आहे. राजाच्या घरात आग लागली आणि विल्यमने आगीपासून राजाच्या मालमत्तेचे संरक्षण केले.

- i) विल्यमला नुकसानभरपाई मिळू शकते का? कारणे द्या.
- ii) अर्धकरारात्मक बंधन कोणते आहे ते स्पष्ट करा.

क एका सुताराला घरामध्ये दुरुस्तीचे काम देण्यात आले दुरुस्ती करीत असताना त्याला सोन्याचे काही दागिने सापडले. त्याने ते सोनाराकडे नेऊन त्या दागिन्याची किंमत जाणून घेतली. सोनाराने दागिने परत करण्यास नकार दिला सुताराने सोनारावर खटला दाखल केला आणि वसुली केली.

- i) सुताराचा ताबाविषयक हक्क स्पष्ट करा.
- ii) ताबाविषयक आवश्यक घटकाची चर्चा करा.

Q.4 कोणत्याही चारची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- अ नैसर्गिक कायद्याच्या वाढीचे समीक्षात्मक परीक्षण करा आणि त्याचे कायदा व्यवस्थेवर परिणाम स्पष्ट करा.
- ब संपत्ती या संकल्पनेची व्याख्या स्पष्टकरून विविध प्रकारची संपत्ती कशाप्रकारे कायदेशीरपणे व्यक्ती धारण करू शकते ते स्पष्ट करा.
- क कायद्याची विविध कार्ये स्पष्ट करा.
- ड कायदेमंडळाचे महत्व कायद्याचे एक स्त्रोत म्हणून स्पष्ट करा. विविध प्रकारचे कायदे मंडळ सविस्तर सांगा.
- इ विविध प्रकारच्या चाली रीती स्पष्ट करा. वैध चालीरीतीचे विविध गुणधर्म प्रकाशित करा.
- फ मालकी या संकल्पनेची संज्ञा आणि आवश्यक घटक स्पष्ट करा. मालकीचे विविध प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

JURISPRUDENCE

QP Code:304000

IV - 3yrs LUB
VIII - 5yrs LUB

(3 Hours)

[Total Marks :100

- N.B. : (1) Answer all questions
(2) Total marks for the questions is indicated in the right end.

8 NOV - 2016

08 NOV 2016
20

1. Answer in short:-

- Meaning of the term 'Jurisprudence'
- State the relationship between law and morality
- Explain the meaning of norms and the normative system
- Define the main propositions of positivism
- What is concept of 'Dharma'?
- Identify the doctrine of 'stare decisis'?
- Explain kinds of custom in short?
- State the definition of 'property'?
- Explain the meaning 'trust'?
- Define 'power'?

2. Write brief notes on (any four):-

- Functions and Purpose of Law
- Roscoe Pound's theory of Social Engineering
- The rule of ejusdem generis
- Modes of acquisition of possession
- Feminist Jurisprudence
- Bracket theory

20

3. Answer any two:-

- "The judicial precedent is an independent source of law"
 - Give three types of judicial precedents.
 - Advantages and disadvantages of judicial precedents?
- Ram sold his house to Govind. The house was Ram's ancestral property which is now the property of Govind.
 - With reference to this property who is the person of inherence and who is the person of incidence after the sale.
 - Explain vestitive, Investitive and divestitive title.
- Customary requirement of 'saptapadi'- seven steps by the bride and bridegroom is codified and is now a requirement under Hindu Marriage Act',
 - Comment whether 'saptapadi' satisfies the test of reasonableness.
 - Explain the 'test of antiquity' for validity of a local custom.

12

[Turn Over

4. Answer any four:-

48

- Discuss the concept ownership' with reference to incidents of ownership and different kinds of ownership.
- Critically evaluate the status of the unborn, dead and intoxicated person.
- Explain the importance and status of legislation as source of law along with kinds of Legislation and delegated legislation.
- Discuss the law of obligation with reference to various kinds of obligations.
- Discuss rights in a wider sense.
- Examine the components of Natural Law theory.

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण:१००)

सूचना: (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२) गुणसंख्या प्रश्नांच्या उजवीकडे दर्शविले आहे.

Turn

१. संक्षिप्त उत्तरे लिहा:-

२०

- 'कायदेतत्त्वशास्त्र' संज्ञा स्पष्ट करा.
- कायदा आणि नतेपत्ता यांतील संबंध सांगा.
- प्रमाणे आणि प्रमाण पद्धती यांचा अर्थ स्पष्ट करा.
- सकारात्मकतेची मुख्य विधाने संज्ञा स्पष्ट करा.
- 'धर्म' ही संकल्पना काय आहे?
- स्टेअर डिसिस च्या सिद्धांताची ओळख करा.
- चालिरितीचे प्रकृतिथोडक्यात स्पष्ट करा.
- 'संपत्ती' ची व्याख्या करा.
- 'विश्वस्तसस्था' अर्थ स्पष्ट करा.
- 'अधिकार' व्याख्या करा.

२. कोणत्याही चार टिपा लिहा:-

२०

- कायद्याची कार्ये आणि हेतू
- इजसडम जनरीसस चा नियम
- ताबा अधिग्रहणाचे मार्ग
- स्त्रीवादी कायदेतत्त्वशास्त्र
- ब्रॅकेट थियरी

[Turn Over

३. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा:-

- (१) "न्यायनिर्णय हा एक कायद्याचा स्वतंत्र स्तोत्र आहे."
- (१) तीन प्रकारचे न्यायनिर्णय द्या.
- (२) न्यायनिर्णयाचे फायदे आणि तोटे सांगा.
- (२) रामने आपले घर गोविंदला विकले. ते घर रामची वडिलोपार्जित संपत्ती होती. आता ती गोविंदची संपत्ती आहे.
- (१) या संदर्भान्वये, वारसात्मक व्यक्ती कोण आहे आणि विक्रीनंतर घटनात्मक व्यक्ती कोण आहे?
- (२) व्हेसेटिव्ह, इनव्हेस्टेटीव्ह आणि डायव्हेस्टेटिव्ह अभिधान स्पष्ट करा.
- (३) 'सप्तपदी' सात पावले या रूढीजन्य वधूवरांच्याबाबत परंपरेला संहितीकरण करून हिंदू विवाह कायद्यान्वये आवश्यक ठरवले आहे.
- (१) 'सप्तपदी' वाजवीकरणाची कसोटी साध्य करते काय? मत द्या.
- (२) 'पुरावशेषाची कसोटी' स्थानिक चालिरितीच्या वैधतेबाबत स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा:

- (अ) 'स्वामित्वहक्क' संकल्पना चर्चा करा, त्या संदर्भान्वये आनुषंगिक स्वामित्वहक्क आणि स्वामित्वहक्काचे विविध प्रकार सांगा.
- (ब) न जन्मलेले मूल, मृत आणि मद्यप्रायाचा दर्जा समिक्षात्मक परीक्षण करा.
- (क) कायदेमंडळाचे महत्त्व आणि दर्जा हा कायदेमंडळ कायद्याचे एक स्तोत्र आहे या अन्वये कायदेमंडळाचे विविध प्रकार आणि प्रत्योजित कायदेमंडळ स्पष्ट करा.
- (ड) बंधन आणि बंधनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- (इ) 'हक्क' विस्तृत चर्चा करा.
- (फ) नैसर्गिक न्याय सिध्दांताचे विविधांगी परीक्षण करा.

sem h LLB
sem 8 BLS

Jurisprudence

11 May 2016

5

QP Code : 304001

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B.:** (1) Answer **all** questions.
(2) Figures in the right indicates **full marks**.

1. Answer the following in **one or two** sentences :

- What is Solidary obligation?
- What is 'stare decisis' ?
- What is *grundnorm* ?
- Oliver Wendell Holmes
- What is de jure possession?
- Define justice
- Meaning of immunity.
- Utilitarianism
- Define equity
- Examples of positive rights.

15

2. Write short notes on **any four** :

- Analytical school of jurisprudence.
- Title
- Differentiate Custom and Prescription
- Functions of Jurisprudence
- Legal persons
- Lease.

20

3. Answer **any two** :

- Rajesh is openly in possession of the land belonging to Yuvaraj for an unbroken period of 15 years.
 - Can Rajesh claim title to the land? Explain with reasons.
 - Explain when is the ownership said to be contingent?

12

[TURN OVER

035 A

- (b) A custom existed whereby Kamins were required to deliver cow manure to Biswedars without any consideration. The Kamins also needed manure to be used in their fields, but they had to give the manure to Biswedars merely because the Kamins resided in the village of Biswedars.
- (i) Do you think this custom is valid? Give Reasons.
- (ii) What are the requirements of law to make a custom operative and valid?
- (c) Mr. XYZ forms a permanent private trust for the maintenance of his tomb and those of his decedents.
- (i) Advice Mr. XYZ on the validity of the formation of such a trust and give reasons.
- (ii) What are the perspectives regarding the legal status of a dead man?
4. Answer **any four** in details:
- (a) Critically examine the definition of law given under the sociological school of jurisprudence.
- (b) Analyze what does ownership comprise of? Explain the characteristics of ownership.
- (c) Explain the formal and material sources of law.
- (d) Define the different concepts of property. Describe the different modes of acquisition of property.
- (e) What are the characteristics of Legal rights. Explain different kinds of legal rights.
- (f) Explain the different elements of a state. Highlight the evolution of the concept of sovereignty.

Sem IV LLB Jurisprudence

27 Oct

Sem VII BLS

2015

✓ (7)

Q.P. Code : 23605

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) Answer all questions.
(2) Total marks for the questions is indicated in the right end

1. Answer in Short : 20
- (a) Identify the kinds of legal persons.
 - (b) Define a legal right.
 - (c) What is jurisprudence?
 - (d) Define "Security".
 - (e) Define "Power".
 - (f) What is obiter dicta?
 - (g) What is "immemorial antiquity"?
 - (h) What are rights in re aliena? Give one example.
 - (i) What do you understand by immediate possession?
 - (h) State & explain the two kinds of interpretation of a statute.
2. Write brief notes on (any four) : 20
- (a) Sociological theory
 - (b) Circumstances Destroying or weakening precedents
 - (c) Obligations
 - (d) Kinds of Mediate Possession
 - (e) Kinds of rights
 - (f) Trust and Beneficial ownership
3. Answer any two : 12
- (1) Under power conferred by S.112 of Factories Act, 1948. State government has framed rules. The Act covers safety, health, working hours etc to secure labour welfare.
 - (i) The Act and Rules form which type of source of law? Explain.
 - (ii) Explain the purpose of law in the light of the above statute.
 - (2) Everest Company Ltd. is a private company. The shareholders become so reduced in number that there is only one of them left.
 - (i) What is the effect of reduction on the personality of the company?
 - (ii) Distinguish a legal person from a natural person.

TURN OVER

SQ-Con. 4020-15.

8
Oct. 15

Q.P. Code : 23605

2

(3) "New laws do emerge from judicial decisions."

- (i) Give examples from India to justify the above statement.
- (ii) What is "Declaratory theory of Precedents"? Explain in the light of the above statement.

4. Answer any Four :

48

- (a) Examine the rights in re aliena bringing out the chief classes of encumbrances.
- (b) Discuss the legal rights in a wider sense of the term.
- (c) What are legal theories? Discuss imperative theory of law.
- (d) Explain judicial interpretation of enacted law bringing out the two kinds of interpretation & the important rules of interpretation.
- (e) Critically evaluate the status of the unborn, dead and intoxicated persons.
- (f) What is the meaning of the term "property"? Discuss the kinds of property.

TURN OVER

SQ-Con. 4020-15.

Q.P. Code : 23605

३

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
(२) गुणसंख्या प्रश्नांच्या उजवीकडे दर्शविले आहे.

१. संक्षिप्त उत्तरे लिहा.

२०

- (अ) विविध प्रकारचे कायदेशीर व्यक्ती ओळखा.
(ब) कायदेशीर हक्क संज्ञा स्पष्ट करा.
(क) कायदेतत्वशास्त्र म्हणजे काय?
(ड) "हमी" संज्ञा स्पष्ट करा.
(इ) "सत्ता" संज्ञा स्पष्ट करा.
(फ) कायद्याच्या तत्वाबाबत न्यायाधीशाचे शिरे स्पष्ट करा.
(ग) पुरातनता म्हणजे काय?
(ह) रि ऑल्लिना हक्क काय आहे? एक उदाहरण द्या.
(स) तात्काळ ताबा यातून काय समजते?
(द) दोन प्रकारचे कायद्याचे िप्लेषण सांगा आणि स्पष्ट करा.

२. कायत्याही चार टीपा लिहा.

२०

- (अ) समाजशास्त्रीय सिध्दांत
(ब) परिस्थिती न्यायनिर्णय दुर्बल किंवा नष्ट करते
(क) बंधन
(ड) मध्यवर्ती ताबा प्रकार सांगा.
(इ) हक्काचे प्रकार
(फ) न्यास आणि लाभार्थी मालकी

३. कोणतीही दोहोंची उत्तरे लिहा.

१२

- (१) फॅक्टरीसु ऑक्ट १९४८ कलम ११२ अन्वये राज्य सरकारने नियम बनवले. कायद्यात कल्याणसंबंधी सुरक्षा, आरोग्य, कामकाजाचे तास दिलेले आहेत.
(अ) कायदा आणि नियम कोणत्या प्रकारचे कायद्याचे स्तोत्र आहे? स्पष्ट करा.
(ब) वरील कायद्याच्या प्रकाशात कायद्याचा हेतू (उद्देश) स्पष्ट करा.

TURN OVER

SQ-Con. 4021-15.

Q.P. Code : 23605

४

(२) एव्हरेस्ट कंपनी लिमिटेड ही खाजगी कंपनी आहे. भागधारकाची संख्या कमी होऊन एकच शिल्लक राहिली.

(अ) भागधारकांचा संख्या कमी होणे याचा कंपनीच्या व्यक्तिमत्त्वावर काय परिणाम होतो?
(ब) कायदेशीर व्यक्ती आणि नैसर्गिक व्यक्ती फरक स्पष्ट करा.

(३) "नवीन कायदे न्यायनिर्णयातून निर्माण होतात."

(अ) भारतातील उदाहरणे वरील वाक्याच्या पुष्टीसाठी द्या.

(ब) न्यायनिर्णयाचा घोषणात्मक सिद्धांत काय आहे? वरील वाक्याच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

(अ) रि ऑलिना एक बोझाच्या मुख्य वर्गाच्या संदर्भात परिक्षण करा.

(ब) कायदेशीर हक्क विस्तृतपणे चर्चा करा.

(क) कायदेविषयक सिद्धांत म्हणजे काय? कायद्याचा सत्तावादी सिद्धांत चर्चा करा.

(ड) कायद्याचे न्यायिक विश्लेषण दोन प्रकारच्या विश्लेषणाच्या आणि महत्त्वाच्या नियमांच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

(इ) न जन्मलेली, मृत, मद्यपी व्यक्तीच्या कायदे स्थानाचे समिक्षात्मक परिणाम करा.

(फ) संपत्तीचा संज्ञेचे अर्थ सांगा. संपत्तीचे विविध प्रकार चर्चा करा.

SQ-Con. 4020-15.

Q.P. Code : 13073

9

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) Answer all questions.
(2) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following in one or two sentences 20
- What is jurisprudence?
 - What is a local custom?
 - How do realists define law?
 - State the literal rule of interpretation.
 - What do you understand by 'peaceful change' as a function of law?
 - Why are possessory remedies appointed by law?
 - What is contingent ownership?
 - What is an accessory right?
 - What is PIL?
 - What is ratio decidendi?
2. Write short notes on any four 20
- Kinds of rights
 - Legal personality of Non-human beings
 - Trusts
 - Power and liability
 - Obligation
 - Legislation
3. Answer any two 12
- A sold his house to B. The house was A's ancestral property which is now the property of B.
 - In respect of the property, who is the person of inherence and who is the person of incidence after the sale.
 - Explain 'title' and 'transfer of title' in the sale.
 - One state 'x' of India passed a statute on agricultural land. There was a good amount of opposition to the statute, yet, due to majority in the assembly of 'x' the statute was passed
 - Can the people opposing the law defy it? Can they disobey? Explain in the light of natural law theory?
 - What will be your advice to the people who oppose the statute?

April 15

Q.P. Code : 13073

2

- (3) X filed a suit against Y for recovery of immovable property. Y claimed that he has title by way of adverse possession
- Define immovable property. Give examples.
 - If Y has to succeed, what should he prove?

4. Answer any four questions in detail.

- Explain the central notion of realist theory of law. State the merits & demerits of the theory.
- Bring out the purpose of law (6) Explain the power of the Supreme Court to do complete justice in a case. (6)
- Explain precedents as a source of law. Compare it with legislation.
- Explain the concept of possession.
- Define right. Explain the different kinds of rights.
- Examine the legal personality of the unborn, dead and drunk persons.

48

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
(२) उजवीकडे गुण दर्शवितात.

१. खालील प्रश्नांची एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा.

२०

- कायदे तत्त्वशास्त्र काय आहे?
- स्थानिक चालिरिती म्हणजे काय?
- वास्तववादी कायद्याची व्याख्या कशी करतात?
- विश्लेषणाचा शाब्दिक नियम स्पष्ट करा.
- 'शांततापूर्ण बदल' हे कायद्याचे कार्य आहे यातून तुम्हाला काय समजते?
- ताबाविषयक उपाय कायद्याने प्रस्थापित का होतात?
- सशर्त अपूर्ण मालकी म्हणजे काय?
- सहाय्यक अधिकार म्हणजे काय?
- आय जनहितयाचिका म्हणजे काय?
- रेशो डिसिडेन्डी म्हणजे काय?

२. कोणत्याही चार टिपा लिहा.

२०

- हक्काचे प्रकार
- अमानवीचे कायदेशीर व्यक्तिमत्त्व

FN-Con. 6415-15.

- (क) विश्वस्त
- (ड) अधिकार आणि जबाबदारी
- (इ) बंधन
- (फ) कायदेमंडळ

३. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

(अ) 'अ' ने आपले घर 'ब' ला विकले. हे घर 'अ' ची वडिलोपार्जित संपत्ती होती परंतु आता ती 'ब' ची संपत्ती आहे.

- (१) संपत्तीच्या संदर्भात, वारसात्मक व्यक्ती कोण आहे आणि विक्रीनंतर घटनाक्ष व्यक्ती कोण आहे?
- (२) 'मालकीख' स्पष्ट करा आणि 'मालकीहक्काचे हस्तांतर' विक्रीमध्ये स्पष्ट करा.

(ब) भारतातील 'एक्स' या राज्याने शेतकी जमिनीसंबंधी एक कायदा संमत केला. या कायद्याला चांगल्या प्रमाणात विरोध झाला परंतु विधीमंडळातील बहुमताने हा कायदा संमत झाला

- (१) विरोधक ह्या कायद्याला शक्यतात का? ते या कायद्याचे पालक करू शकत नाही का? नैसर्गिक न्याय तत्वांच्या प्रकाशात स्पष्ट करा.
- (२) या कायद्याच्या विरोधकांना तुम्ही कोणता सल्ला द्याल?

(क) 'एक्स' ने स्थावर मालमत्तेच्या पुर्तुगालभासाठी 'वाय' विरुद्ध खटला दाखल केला. 'वाय' ने असा दावा केला की प्रतिकूल कब्जान्वये त्याचा मालकीहक्क आहे.

- (१) स्थावर संपत्ती स्पष्ट करा. उदाहरणे द्या.
- (२) जर 'वाय' ला यशस्वी व्हायचे असेल तर त्याने काय सिद्ध करावे लागेल?

४. कोणत्याही चारांची संविस्तर उत्तरे लिहा.

(अ) कायद्याच्या वास्तववादी सिद्धांताचा मूलभूत गाभा स्पष्ट करा. या सिद्धांताचे गुणदोष सांगा.

(ब) कायद्याचा हेतू स्पष्ट करा. सर्वोच्च न्यायालयाचे संपूर्ण न्याय करण्याचे अधिकार स्पष्ट करा.

(क) न्यायनिर्णय कायद्याचे स्त्रोत म्हणून स्पष्ट करा. त्याची कायदेमंडळाशी तुलना करा.

(ड) 'हक्क' व्याख्या करा. विविध प्रकारचे हक्क स्पष्ट करा.

(इ) न जन्मलेले मूल, मृत आणि मद्यपी यांचे कायदेशीर व्यक्तिमत्त्व परीक्षण करा.

3 yrs LLB sem - IV Jurisprudence
5 yrs BLS sem - VIII

May - 2014

(11)

QP Code : **CY-2514**

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N. B. :** (1) Answer all questions.
(2) Figures on the right indicate full marks assigned to the question.

1. Answer all questions :- 20
- (a) Define jurisprudence.
 - (b) What is the central notion of American Legal Realism?
 - (c) State the literal rule of interpretation.
 - (d) How do you understand the word 'Precedent'?
 - (e) "Ownership is a complex of rights, all of which are rights in rem." explain.
 - (f) What is a common right? Give an example.
 - (g) What is animus possidentdi?
 - (h) What are encumbrances? Give an example.
 - (i) What is corporation sole?
 - (j) What are inheritable and uninheritable rights?
2. Write short notes on any four :- 20
- (a) Sociological school
 - (b) Power of the supreme Court under Act. 142
 - (c) Sources of obligations
 - (d) Title
 - (e) Rights and Power
 - (f) Positive and Negative rights.
3. Answer any two :- 12
- (a) Gray has said, in his book, 'Nature and Sources of Law' that right is not interest, but the means whereby the interest is secured.
 - (i) Who has defined right as an interest? State the definition.
 - (ii) Do you agree with Gray? Give reasons.
 - (b) Employees' Provident Funds Appellate Tribunal (Procedure) Rules, 1977 are enacted by the Central Government under powers given to it by the Employee's Provident Funds and Miscellaneous Provisions Act, 1952 to regulate the procedure of the appellate tribunal.
 - (i) The rules framed by the government can be traced to which source of law? Explain.
 - (ii) Give two reasons for the growth of this kind of source in modern times.
 - (c) Santosh, a boy of six years murdered his uncle of 37 years who was continuously harassing and exploiting his mother sexually.
 - (i) Is Santosh liable? Explain with reference to his legal status as a person.
 - (ii) Is santosh entitled to rights? Explain.

Con. 11546-14.

[TURN OVER

4. Answer in detail any four :-

- Compare and contrast the imperative theory of law and the natural law theory.
- Discuss the similarities and differences of the legal system and other normative systems.
- (1) Define custom. Explain why custom is attributed the force of law?
(2) What are the essentials of a valid local custom?
- Critically examine the concept of possession.
- Bring out the distinction between possession and ownership.
- Explain the concept of property and discuss the kinds of property.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना . (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
(२) उज्वीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

२०

- 'कायदेतत्त्वशास्त्र' सज्ञा स्पष्ट करा.
- अमेरिकन कायद्याच्या वास्तववादाचा मुख्य गाभा काय आहे?
- स्पष्टीकरणाचा शाब्दिक नियम कोणता?
- 'पूर्वनिर्णय' या शब्दाचा अन्वयार्थ कसा कराल?
- 'मालकी गुंतागुंतीचे अधिकार आहे, सर्व सर्वाधिकार आहेत' स्पष्ट करा.
- सर्वसाधारण हक्क काय आहे? उदाहरण द्या.
- 'अनिमस पोझेन्डी' काय आहे?
- बोझा काय आहे? उदाहरण द्या.
- कॉर्पोरेशन सोल म्हणजे काय?
- वारसाहक्क आणि बिगवारसाहक्क म्हणजे काय?

२. टिपा लिहा :-

२०

- समाजशास्त्रीय विचारप्रणाली
- अनुच्छेद १४२ अन्वये सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकार
- बंधनाचे स्तोत्र
- अभिधान
- हक्क आणि अधिकार
- सकारात्मक आणि नकारात्मक हक्क

[TURN OVER]

३. दोहोंची उत्तरे लिहा :-

१२

- (अ) ग्रे याने आपल्या 'कायद्याचे स्तोत्र आणि स्वरूप' या पुस्तकात असे म्हटले आहे की, हक्क म्हणजे हितसंबंध नाहीत पण ज्याने हितसंबंध संरक्षित होतात असे साधन आहे.
- (१) हक्क म्हणजे हितसंबंध आहेत अशी संज्ञा कोणी केली? व्याख्या द्या.
- (२) तुम्ही ग्रेसी सहमत अगदात का? कारणे द्या.
- (ब) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी अपिलीय प्राधीकरण (प्रक्रिया) नियम, १९७७ हा कायदा केंद्र सरकारने कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि किरकोळ तरतुदी कायदा, १९५२ अंतर्भूत अपिलीय प्राधीकरणाची प्रक्रिया नियंत्रित करण्यासाठी केला.
- (१) सरकारने तयार केलेल्या नियमांचा प्रभाव कायद्याच्या कोणत्या स्तोत्रातून दिसतो? स्पष्ट करा.
- (२) आधुनिक काळामध्ये अशाप्रकारच्या स्तोत्रांच्या विकासाची दोन कारणे द्या.
- (क) संतोष, या सहा वर्षांच्या मुलाने त्याच्या ३७ वर्षीय काकांचा खून केला, काका सतत संतोषच्या आईचा लैंगिक छळ आणि शोषण करीत असत.
- (१) संतोष दोषी आहे का? संतोषच्या कायदेशीर स्थानाबाबत स्पष्ट करा.
- (२) संतोषला कोणते हक्क आहेत?

४. कोणत्याही चारांचा सविस्तर उत्तरे लिहा :-

४८

- (अ) कायद्याचा सत्तावादी सिद्धांत आणि नैसर्गिक सिद्धांताची तुलना आणि विरोधाभास स्पष्ट करा.
- (ब) कायदेशीर व्यवस्था आणि इतर समाणभूत व्यवस्था यातील साम्य थळे आणि विसंगती याची चर्चा करा.
- (क) (१) चालीरीती स्पष्ट करा. चालीरीती कायद्याच्या निर्मितीचे कारण का आहे?
(२) वैध स्थानिक चालीरीतीचे आवश्यक घटक कोणते?
- (ड) ताबा या संज्ञेचे समिक्षात्मक परीक्षण करा.
- (इ) ताबा आणि मालकी फरक स्पष्ट करा.
- (फ) संपत्ती या संज्ञेचे स्पष्टीकरण करा आणि विविध प्रकारच्या संपत्तीची चर्चा करा.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) Answer all questions.

Jurisprudence

1. Answer all questions in one or two sentences :-

- (a) What is Pure theory of law ?
- (b) What is distributive justice ?
- (c) What is a question of fact ?
- (d) What is moral right ?
- (e) State the Bracket theory of corporate personality.
- (f) Define title.
- (g) State any two possessory remedies.
- (h) What is Codification ?
- (i) What do you understand by 'person of inherence' ?
- (j) What is a general custom ? Give an example.

20

2. Write short notes on any four :-

- (a) Jurisprudence
- (b) Functions of Law
- (c) Right and No-right
- (d) Ratio and Obiter
- (e) Ownership
- (f) Trusts.

20

3. Answer any two :-

- (a) Mohan is 16 years old. He represented himself as an adult and mortgaged his property. He seeks now to avoid the mortgage.
 - (i) Will Mohan succeed ? Explain.
 - (ii) Discuss the status of a Minor under Indian Law.
- (b) 'X' was the President of India during 1962-67. In 1966 he visited Thailand as the head of India and participated in the State function at its capital city. 'X' was gifted a 100 kg. silver elephant which he brought to India.
 - (i) After his term can X take home the silver elephant ? Explain.
 - (ii) Bringout the distinction between the two major kinds of corporate personality.
- (c) 'X' is openly in possession of land belonging to 'Y' for an unbroken period of 14 years.
 - (i) Can 'X' claim title to the land ? Explain.
 - (ii) List the modes of acquisition of ownership.

12

[TURN OVER

4. Answer in detailed any four :-

- (a) Examine the characteristics of Natural Law theory. 48
- (b) Discuss rights in a wider sense.
- (c) Compare legislation and precedent as sources of law bringing out their relative advantages and disadvantages.
- (d) Discuss the legal personality of the dead, drunken and unborn persons.
- (e) Discuss legal system as a normative order. Examine the similarities and differences of the legal system and other normative systems.
- (f) Critically analyse the concept 'property'.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे एक किंवा दोन वाक्यांत लिहा :-

- (अ) कायद्याचा शुध्द सिध्दांत काय आहे ?
- (ब) पूर्णकृत न्याय काय आहे ?
- (क) वस्तुस्थितीचा प्रश्न काय आहे ?
- (ड) नैतिक हक्क काय आहे ?
- (इ) संयुक्त व्यक्तिमत्त्वाची ब्रॅकेट थिअरी स्पष्ट करा.
- (फ) 'अभिधान' संज्ञा सांगा.
- (ग) कोणतेही दोन ताबाविषयक उपाय लिहा.
- (ह) संहितीकरण काय आहे ?
- (स) 'मूळचा व्यक्ती' यात काय समजते ?
- (द) सामान्य (सार्वत्रिक) चालिरिती काय आहेत ? उदाहरण द्या.

२. कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :-

- (अ) कायदेतत्वशास्त्र
- (ब) कायद्याची कार्ये
- (क) हक्क आणि अ-हक्क
- (ड) रेशो आणि ऑबिटर (आधार आणि ऐच्छिक)
- (इ) मालकी
- (फ) विश्वस्तसंस्था.

३. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

(अ) मोहन १६ वर्षांचा आहे. त्याने स्वतःला सज्जान दाखवून त्याची संपत्ती गहाण ठेवली. आता तो गहाण टाळण्याचा प्रयत्न करतोय.

(i) मोहन यशस्वी होईल का ? स्पष्ट करा.

(ii) अज्ञानाचे भारतीय कायद्यातील स्थान स्पष्ट करा.

(ब) 'एक्स' १९६२-६७ मध्ये भारताचे राष्ट्रपती होते. १९६६ मध्ये त्यांनी थायलंडला भारताचे प्रमुख म्हणून भेट दिली आणि त्या देशातील राजधानीच्या शहरात एका समारंभात भाग घेतला. 'एक्स' यात १०० किलोचा चांदीचा हत्ती देण्यात आला तो त्यांनी भारतात आणला.

(i) त्यांचा कार्यकाळ संपल्यावर चांदीचा हत्ती ते त्यांच्या घरी नेऊ शकतात का ? स्पष्ट करा.

(ii) दोन मुख्य संयुक्त व्यक्तिमत्त्वातील फरक दर्शवा.

(क) 'एक्स' गेल्या १४ वर्षांपासून 'वाय'च्या मालकीच्या जमिनीचा अखंडित ताबेदार आहे.

(i) 'एक्स' जमिनीचा अभिधानाचा दावा करू शकतो का ?

(ii) मालकी हक्क संपादित करण्याच्या विविध उपायांची यादी द्या.

४. सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :-

(अ) कायद्याच्या नैसर्गिक सिद्धांताचे गणधर्म परीक्षण करा.

(ब) 'हक्क' विस्तृत पध्दतीने चर्चा करा.

(क) कायदेमंडळ आणि न्यायनिर्णय यांची तुलना कायद्याचे स्रोत म्हणून करताना त्या अनुषंगाने येणारे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

(ड) मृत, मद्यपी आणि न जन्मलेले यांच्या कायदेशीर व्यक्तिमत्त्वाची चर्चा करा.

(इ) प्रमाणभूत पध्दतीअन्वये कायद्याची व्याख्या चर्चा करा. कायद्याची व्याख्या आणि इतर प्रमाणभूत पध्दती यातील साम्य आणि फरक यांचे परीक्षण करा.

(फ) 'संपत्ती' या संज्ञेचे समिक्षात्मक विश्लेषण करा.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Answer all the questions :- 20
- Define Sociological Jurisprudence.
 - What is formal source of law ?
 - Explain subordinate Legislation.
 - What is '*sententia legis*' ?
 - What is meant by semantic ambiguity ?
 - What is '*obiter dicta*' ?
 - What is right in personam ? Give examples.
 - Kelsen's ideas of '*grundnorm*'.
 - What is rested ownership ?
 - What is imperfect rights ?
2. Write short notes on any four :- 20
- Literary sources of law.
 - Possession in law.
 - Stare Decisis.
 - H.L.A Hart's definition of law.
 - Characteristics of American legal realism.
 - Customs and usages.
3. Answer any two :- 12
- Uma agreed to buy a table from her room mate Manju. The table was in the hostel which was occupied by several girls. Manju gave Uma a receipt for the purchase of the table. However the table was never moved from the place where it was kept.
 - Explain the change of possession of the table.
 - Can Uma and Manju enjoy the usage of the table ?
 - ABZ Agro Company Ltd. is a company formed under the Indian Companies Act. It is engaged in the manufacture of edible oil and animal feeds.
 - Explain if ABZ Agro Co. Ltd. is a corporate sole.
 - Discuss the liabilities for contract and crimes.
 - Three partners A, B and C of a firm borrow ₹ 2 lakhs from Raj. Raj is afraid that the partners would cheat him and may not return the money owed to him. Raj has now approached you for your suggestions.
 - Suggest if Raj can sue A, B or C or two of them or all of them ?
 - Suppose Raj discharges C from the liability, then what happens to A and B ?
4. Answer any four in details :- 48
- Discuss in details, different kinds of ownerships.
 - Explain natural law and critically evaluate the application of natural law in present times.
 - What are the different modes of acquisition of property ?
 - Discuss the uses and purpose of incorporation.
 - Discuss the Austinian theory of positive law highlighting its merits and demerits.
 - Define customs and discuss how customs is recognised as a source of law.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

- (अ) समाजशास्त्रीय कायदेताशास्त्र स्पष्ट करा.
 (ब) कायद्याचे औपचारिक तत्त्व कोणते ?
 (क) दुय्यम कायदेमंडळ कायदा स्पष्ट करा.
 (ड) 'सेनेन्सिया लेजिस' काय आहे ?
 (इ) 'सेमेन्टीक अॅम्बिग्युटी' स्पष्ट करा.
 (फ) 'ऑबिटर डिक्ट' काय आहे ?
 (ग) राईट इन पर्सोनेम काय आहे ? उदाहरण द्या.
 (ह) केलसनची 'मूळ मानदंड' संकल्पना स्पष्ट करा.
 (स) स्थापलेला मालकीहक्क काय आहे ?
 (द) 'अपरिपूर्ण हक्क' काय आहे ?

२०

२. कोणत्याही चार टिपा लिहा :-

- (अ) कायद्याचे शाब्दिक स्रोत
 (ब) कायदेशीर ताबा
 (क) स्टेर डिसिस
 (ड) एच.एल. ए. हार्टसची कायद्याची व्याख्या
 (इ) अमेरिकन कायदेशीर वास्तववादाचे गुणधर्म. (फ) कस्टम अँड युसेजेस.

२०

३. कोणत्याही दोहोची उत्तरे लिहा :-

- (अ) उमाने आपल्या रूमच्या सहभागिदार मैत्रिणीकडून मंजूकडून टेबल खरेदी करण्याचे ठरविले. टेबल एका पसतीगृहात होते व त्याच्याशी संबंधित अनेक मुली होत्या. मंजूने उमाला खरेदीची पावती दिली. परंतु टेबल पूर्वस्थितीत असलेल्या जागेवरून हलवले नाही.
 (१) टेबलच्या ताब्यामधील पालाचे स्पष्टीकरण करा.
 (२) उमा आणि मंजू दोघीही टेबलचा वापर करू शकतात काय ?
 (ब) एबीझेड अॅग्री कंपनी लिमिटेड ही कंपनी भारतीय कंपनी कायद्यान्वये तेल उत्पादक कंपनी आहे.
 (१) जर एबीझेड अॅग्री कंपनी लिमिटेड कॉर्पोरेट सोल असेल तर स्पष्ट करा.
 (२) करार आणि गुन्हा यासंबंधीच्या जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
 (क) अ, ब, क या भागीदारीसंस्थेच्या भागीदारांनी रूपये दोन लाख राजकडून कर्जाऊ घेतले. राजला या तीन भागीदारांकडून फसवणुकीची आणि पैसे परत न मिळण्याची भिती आहे. राजने तुमच्याकडे सल्ल्यासाठी विचारणा केली आहे.
 (१) सूचवा, जर राज अ, ब किंवा क किंवा दोघा किंवा सर्वांच्यावर खटला दाखल करू शकतो का ?
 (२) समजा राजने 'क'ला जबाबदारीतून मुक्त केले तर अ आणि ब च्या बाबतीत काय घडेल ?

१२

४. खालीलपैकी कोणत्याही चारांची सविस्तर उत्तरे लिहा :-

- (अ) मालकी हक्काचे विविध प्रकार सांगा
 (ब) नैसर्गिक कायदा स्पष्ट करा आणि नैसर्गिक कायदा सद्यपरिस्थितीत अंमलात आणण्याबात समिक्षात्मक परीक्षण करा.
 (क) संपत्तीचे संपादन करण्याचे विविध प्रकार सांगा.
 (ड) इनकार्पोरेशनचे उपयोग आणि हेतू यावर चर्चा करा.
 (इ) ऑस्टिनच्या कायद्याच्या सत्तावादी सिद्धांताचे फायदे आणि तोटे उजेडात आणून चर्चा करा.
 (फ) चालिरिती स्पष्ट करा आणि चालिरिती कशाप्रकारे कायद्याचे एक स्रोत आहेत. चर्चा करा.

४८

LLB - Sem - IV

3Ls - Sem - VIII

Juris prudence

Nov - 2012

D : scan Oct.12 436
Con. 9498-12.

NM-7971

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. (1) All questions No. 1, 2, 3, and 4. Cite relevant case laws. There are no two different sections.

1. Answer all questions :- 20
 - (a) What is a legal theory ?
 - (b) What is the central notion of the natural law theory ?
 - (c) State how H.L.A. Hart defines law.
 - (d) Define possession
 - (e) Distinguish between a persuasive precedent and a binding precedent.
 - (f) State the golden rule of interpretation.
 - (g) Define 'immunity'
 - (h) What are rights in re propria ? Give examples.
 - (i) What do you understand by the right to alienate ?
 - (j) What is a negative right ? Give example.

2. Answer by providing brief notes on any four :- 20
 - (a) Historical school
 - (b) Kinds of ownership
 - (c) Functions of law
 - (d) Convention
 - (e) Theories of corporate personality
 - (f) Right-Duty relationship.

3. Answer any two :- 12
 - (a) AB and Co. Ltd. sold its patent acquired through its Research and Development Department to a partnership firm for a huge profit.
 - (i) Compare the power of the company to sell its patent and the power of the government to regulate patents in the high to rights in a wider sense of the term.
 - (ii) Explain final correlatives.
 - (b) Customary requirement of 'Saptapati - seven steps by the bride and bride-groom' is codified and is now a requirement under Hindu Marriage Act, 1955.
 - (i) Comment whether 'Saptapati' satisfies the test of reasonableness.
 - (ii) Explain the 'test of antiquity' for validity of a local custom.
 - (c) The Dandi march defying the tax on salt as a component of India's freedom struggle is well known world wide.
 - (i) This salt Satyagraha reminds us of which legal theory ? Substantiate.
 - (ii) How is disobedience to law viewed by Austin ?

[TURN OVER

4. Answer any four in details :-

- Explain Kelson's theory of law.
- Define an obligation. Bringout the sources of obligations with examples.
- Analyse 'legislation' as a source of law. Give reasons for its primary among sources.
- Examine the personality of -
 - Unborn persons
 - Intoxicated persons
 - Dead
- Define a right. Bringout the characteristics of the right.
- What is property ? What do you understand by 'encumbrances' ? Explain in detail.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

N 12

(एकूण गुण: १००)

सुचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२) विभाग नहीत.

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

- कायदा विषयक सिद्धांत म्हणजे काय ?
- नैसर्गिक न्याय सिद्धांताचा मुख्य गाभा काय आहे ?
- एच्. एल. ए. हार्टने कायद्याची व्याख्या कशी केली आहे ?
- 'ताबा' व्याख्या द्या.
- सुसवांदी पूर्वनिर्णय आणि बंधानात्मक पूर्वनिर्णय फरक स्पष्ट करा.
- विश्लेषणाचा सुर्वण नियम स्पष्ट करा.
- "संरक्षण" स्पष्ट करा.
- राईट्स इन रिप्रोप्रिया काय आहे ? उदाहरणे द्या.
- राईट टु आलिअनेट बदल काय समजते ?
- नकारात्मक हक्क काय आहे. ? उदाहरणे द्या.

२. थोडक्यात टिपा द्या :-

- ऐतिहासिक विचारप्रणाली.
- स्वामित्वहक्काचे प्रकार
- कायद्याची कार्ये
- अभिरसंधी
- संयुक्त व्यक्तिमत्त्वाचा सिद्धांत
- हक्क कर्तव्य परस्परसंबंध.

३. दोहोंची उत्तर लिहा. :-

१२

- (अ) अब आणि कं. लिमिटेडने संशोधन आणि विकासाद्वारे संपादित केलेले पेटंट. एका भागीदारीसंस्थेस मोठ्या नफ्याच्या मोबदल्यात विकले.
- (१) कंपनीचे पेटंटची विक्री करण्याचे अधिकार आणि शासनाचे पेटंटवर नियंत्रण ठेवण्याचे अधिकार या दोहोंची हक्क या सज्ञेची व्यापक संकल्पना लक्षात घेऊन तुलना करा
- (२) ज्युरल कोरालेटिव्हस स्पष्ट करा.
- (ब) 'सप्तपदी' सात पावले या रूढीजन्य वधूवरांच्याबाबत परंपरेला संहितीकरण करून हिंदू विवाह कायद्यान्वये १९५५ आवश्यक ठरवले आहे.
- (१) 'सप्तपदी' वाजवीकरणाची कसोटी साध्य करते काय ? मत द्या.
- (२) 'पुरावशेषाची कसोटी' स्थानिक चालिरितींच्या वैधतेबाबत स्पष्ट करा.
- (क) मिठीवरील कर नाकारणाबाबतचा दांडीमार्च भारतीय स्वातंत्र्यलढ्यातील एक भाग म्हणून जगात प्रसिध्द आहे.
- (१) हा मिठाचा सत्याग्रह कोणत्या प्रकारच्या कायद्याच्या सिद्धांताची आठवण करून देतो ? महत्त्व स्पष्ट करा.
- (२) सविनयकावडेभंग ऑस्टिनच्या विचारान्वय स्पष्ट करा.

४. कोणत्याही चारांची उत्तरे लिहा :-

48

- (अ) केलसनचा कायदेविषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (ब) बंधन व्याख्या द्या. बंधनाची स्रोत्रे उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
- (क) 'कायदेमंडळ' कायद्याचे एक स्रोत्र, विश्लेषण करा. इतर स्रोत्रापेक्षा त्याच्या प्राधान्याची कारणे द्या.
- (ड) खालीलपैकी व्यक्तिमत्त्वाचे संपरीक्षण करा. इतर स्रोत्रापेक्षा त्याच्या प्राधान्याची कारणे द्या.
- (१) न जन्मलेले मूल
- (२) अंमलीपदार्थाच्या अमंलाखालील व्यक्ती
- (३) मृत
- (इ) 'हक्क' व्याख्या करा. हक्कांचे विविध गुणधर्म स्पष्ट करा.
- (फ) संपत्ती म्हणजे काय ? 'बोजा' बाबत काय समजते ? विस्तृत स्पष्ट करा.

VI
VIII

JURIS PRUDENCE)
LEGAL THEORY

0315112

MR-4250

[Total Marks : 100

(3 Hours)

- 12.
- 11.B. :** (1) Answer all questions in the answer book and if required in additional answer books.
(2) There are no different sections.

1. Answer all questions. Each question carries 2 marks :-

20

- What do you understand by 'Personal' and 'real' property ?
- What is solidary obligation ?
- State the definition of legal duty.
- Bring out the distinction between custom and convention.
- Define a corporation sole giving an example.
- Are animals legal persons ? Give reasons.
- What are the modes of acquiring property ?
- What is de jure possession ?
- How do realists define law ?
- What is 'pure theory of law' ?

2. Write short notes on any four :-

20

- Law and morality
- Theories of corporate personality
- Functions of law
- Components of a Legal Right
- Possession
- Kinds of property.

3. Answer any two :-

12

- The custom of child marriage and dowry persisted in India for long and still continues as a custom.
 - Can these customs be enforced in a court ? Give reasons for your answer.
 - State the judicial tests for valid customs.
- An insolvent/bankrupt cannot sue for torts in respect of his property, because right to property then passes to the Official Receiver.
 - Is it correct to say that an insolvent is devoid of personality under law ? Explain.
 - Explain 'capacity' vis-a-vis rights in a wider sense.
- In *Vishaka v State of Rajasthan*, the supreme Court of India has laid down guidelines to prevent and remedy sexual harassment of women in work places. The Court has ruled that the guidelines will be the law until parliament enacts a suitable legislation in this regard.
 - Explain 'Law in accordance with justice' and justice in accordance with law in the light of the judgement.
 - Explain 'declaratory theory of precedents' in the light of this judgement.

4. Answer any four in detail :-

48

- Examine natural law theory critically.
- Explain the meaning and kinds of justice
 - Discuss the functions and purpose of law.
- Discuss 'Legislation' as a source of law and bring out how it is superior to the other sources.
- Define 'legal right'. Examine the different kinds of rights with examples.
- Explain the concept of ownership and the different kinds of ownership.
- Discuss the personality of minor, lunatic and drunken persons.

4

8

[TURN OVER

सूचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेत लिहा आणि गरज भासल्यास पुरवणी घ्या.
(२) विविध विभाग नाहीत.

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी २ गुण) :-

- (अ) 'व्यक्तिगत' आणि 'वास्तव' संपत्ती अर्थ स्पष्ट करा.
- (ब) 'सॉलिडरी ऑब्लिंगेशन' म्हणजे काय ?
- (क) 'कायदेशीर कर्तव्य' व्याख्या स्पष्ट करा.
- (ड) 'रूढी' आणि 'अभिसंधी' यातील फरक स्पष्ट करा.
- (इ) 'कॉर्पोरेशन सोल' उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
- (फ) 'प्राणी कायदेशीर व्यक्ती आहेत का ?' कारणे द्या.
- (ग) संपत्ती संपादनाचे वेगवेगळे प्रकार कोणते ?
- (ह) कायद्याने ताबा काय आहे ?
- (स) वास्तववाद्यांनी कायद्याची व्याख्या कशी केली आहे ?
- (द) कायद्याचा शुध्द सिध्दांत कोणता ?

२. कोणताही चारवर टिपा लिहा :-

- (अ) कायदा आणि नैतिकता
- (ब) संयुक्त व्यक्तिमत्त्वाचे सिध्दांत
- (क) कायद्याची कार्ये
- (ड) कायदेशीर हक्काचे विविध भाग
- (इ) ताबा.
- (फ) संपत्तीचे प्रकार.

३. उत्तरे द्या (कोणतीही दोन) :-

- (अ) बालविवाह आणि हुंडा या दोन रूढी फार पूर्वीपासून आणि सध्याही भारतात प्रचलित आहेत.
(१) रूढी न्यायालयाने लागू होतात का ? तुमच्या उत्तराद्वारे कारणे द्या.
(२) वैध रूढीबाबत न्यायाक परीक्षणे स्पष्ट करा.
- (ब) दिवाळखोर व्यक्ती त्याच्या संपत्तीबाबत अपकृत्यकायदान्वये खटला दाखल करू शकत नाही, कारण त्याचा संपत्तीवरील हक्क अधिकृत व्यवस्थापकाकडे हस्तांतरीत झालेला असतो.
(१) 'दिवाळखोर कायद्याच्यादृष्टीने व्यक्तिमत्त्व नाही' असे म्हणणे योग्य ठरेल काय ?
(२) "क्षमता" तसेच 'हक्क' विस्तृत रितीने स्पष्ट करा.
- (क) "विशाखा विरुध्द राजस्थान सरकार" या केसमध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने कामाच्या ठिकाणी होणाऱ्या स्त्रीयांच्या लैंगिक छळात प्रतिबंध घालण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे घालून दिली आहेत. कोर्टाने असेही नमूद केले आहे की, संसद जोपर्यंत याविषयी योग्य कायदा संमत करित नाही तोपर्यंत ही मार्गदर्शक तत्त्वे कायद्याचे कार्य करतील.
(१) 'कायदा न्यायानुसार' आणि 'न्याय कायद्यानुसार' वराल न्यायनिर्णयाच्या अनुषंगाने स्पष्ट करा.
(२) 'न्यायनिर्णयांचा घोषणात्मक सिध्दांत' असे वरील निर्णय कशा रितीने सिध्द करतो ते स्पष्ट करा.

४. कोणत्याही चारांची सविस्तर उत्तरे लिहा :-

- (अ) नैसर्गिक कायदा सिध्दांत समिक्षात्मक स्पष्ट करा.
- (ब) (१) न्यायाचे प्रकार आणि अर्थ स्पष्ट करा
(२) कायद्याचा उद्देश आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- (क) 'कायदेमंडळ' न्यायाचे स्रोत स्पष्ट करा आणि ते इतर स्रोतांपेक्षा कसे श्रेष्ठ आहेत ते मांडा.
- (ड) 'कायदेशीर हक्क' व्याख्या करा. वेगवेगळ्या प्रकारचे हक्क उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
- (इ) मालकीहक्क या संज्ञेचे स्पष्टीकरण करा आणि विविध प्रकारचे मालकीहक्क स्पष्ट करा.
- (फ) अज्ञान, वेडसर आणि मद्यपी व्यक्ती यांचे व्यक्तिमत्त्व - चर्चा करा.

- N.B. : (1) Answer all questions in the answer-book and if required in additional answer-books.
(2) There are no different sections.

1. Answer all questions. Each question carries two marks :- 20
- What is ratio decidendi ?
 - What is golden rule of interpretation ?
 - What is PIL ?
 - Define obligation.
 - What is a secondary right ? Give example.
 - What is 'right in the wider sense of the term' ?
 - What is bracket theory ?
 - What is grund norm ? Who propounded it ?
 - What are trusts ?
 - Is 'international law' law ?
2. Write short notes on any four :- 20
- Feminist jurisprudence
 - Imperative theory of law
 - Encumbrances
 - Kinds of obligations
 - Title
 - Kinds of Possession.
3. Answer any two :- 12
- Gray has said in his book 'Nature and Sources of Law' that right is not interest, but the means whereby the interest is secured.
 - Who has defined right as an interest ? State the definition.
 - Do you agree with Gray ? Explain.
 - A grants his land to B for life and if C survives B, to C absolutely.
 - Identify the kind of the right of 'C' and explain the nature of such right. 2
 - B's right in the land is personal or proprietary ? Explain. 2
 - Is B's right inheritable ? Explain. 2
 - A the owner of a wooden bureau delivered it for repairs to a carpenter B. B discovered money in a secret drawer in the bureau and appropriated the money for his own use. A was not aware of the secret drawer. B was punished for larceny.
 - Why is the possession of 'money' not considered to have been transferred to B along with the bureau ? Explain in the light of the elements of possession.
 - Distinguish possession and ownership.
4. Answer any four :- 48
- What is the central notion of the natural law theory ? Discuss the merits and demerits of the theory.
 - Elaborate on the various functions of law.
 - Compare and analyse 'Privilege' and 'Power'. What are their jural correlatives and their jural opposites ?
 - Define ownership. What are its characteristics ?
 - What are the different kinds of ownership ?
 - Discuss the legal status of -
minors, unborn persons and intoxicated persons.
 - What are the formal and material sources of law ? Discuss 'Custom' and explain the reasons for the reception of custom as a source of law.

(मराठी रूपांतर)

सूचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेत लिहा आणि गरज भासल्यास पुरवणी उत्तरपत्रिका घ्या.
(२) कोणतेही विभाग नाहीत.

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी २ गुण) :-

- न्यायधीशकृत कायद्याचे तत्व म्हणजे काय ?
- कायद्याचा अर्थ लावण्याचा सुवर्ण नियम काय आहे ?
- जनहितयाचिका म्हणजे काय ?
- 'बंधन' व्याख्या द्या.
- 'दुय्यम हक्क' काय आहे ? उदाहरण द्या.
- 'हक्क' विस्तृतरितीने काय आहे ?
- 'ब्रॅकेट थियरी' काय आहे ?
- प्रमाण म्हणजे काय ? त्याला कोणी पुढे मांडले ?
- न्यास म्हणजे काय ?
- 'आंतरराष्ट्रीय कायदा' कायदा आहे काय ?

२०

२. कोणत्याही चार टिपा लिहा :-

- स्त्रीवादी न्यायतत्त्वमिमांसा
- कायद्याचा आज्ञार्थक सिद्धांत
- भार
- बंधनाचे प्रकार
- मालकीहक्क
- ताब्याचे प्रकार.

२०

कोणतेही दोन :-

- ग्रे याने आपल्या 'कायद्याचे स्वरूप आणि स्रोत' या पुस्तकात असे म्हटले आहे की 'हक्क म्हणजे हितसंबंध नाही परंतु त्याअन्वये हितसंबंधाचे रक्षण होते'.
(१) हक्क हे हितसंबंध आहेत असे कोणी स्पष्ट केले ? स्पष्ट करा.
(२) तुम्ही ग्रेशी सहमत आहात का ? स्पष्ट करा.
- 'अ' ने 'ब' यास आपली जमीन दिली आणि ब नंतर क त्या ती जमीन मिळेल.
(१) क चा हक्क स्पष्ट करा आणि त्या हक्काचे स्वरूप स्पष्ट करा.
(२) ब चा जमिनीतील हक्क व्यक्तिगत आहे की स्वामित्वविषयक आहे ? स्पष्ट करा.
(३) ब चा हक्क वारसाहक्काने आहे का ? स्पष्ट करा.
- अ हा एका लाकडी वास्तूचा मालक आहे त्याने ती ब या सुतारास दुरूस्तीसाठी दिली. ब यास एका गुप्तकप्प्यामध्ये पैसे मिळाले आणि त्याने ते स्वतःसाठी खर्च केले. अ यास गुप्तकप्प्याची माहिती नाही. ब ला चोरीच्या गुन्हाखाली शिक्षा झाली.
(१) पैशाचा ताबा हा लाकडी वस्तूबरोबर हस्तांतरित करण्यात आला असे विचारात का घेण्यात आले नाही ? ताब्याचे घटक वरील घटनेच्या अनुषंगाने स्पष्ट करा.
(२) ताबा आणि मालकीहक्क यातील फरक स्पष्ट करा.

२

२

२

४. कोणत्याही चारांची उत्तरे लिहा :-

४८

- कायद्याच्या नैसर्गिक सिद्धांताची मध्यवर्ती कल्पना स्पष्ट करा. या सिद्धांताचे गुण आणि दोष यांची चर्चा करा.
- कायद्याची विविध कार्ये स्पष्ट करा.
- 'विशेषाधिकार' आणि 'सत्ता' तुलना आणि विश्लेषण करा. त्याचे कायदेविषयक परस्परसंबंध आणि विरोधीतत्त्वे काय आहेत.
- (१) 'मालकी हक्क' स्पष्ट करा, त्याचे गुणधर्म सांगा.
(२) मालकीहक्काचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- कायदेविषयक स्थान चर्चा करा — अज्ञान, न जन्मलेली व्यक्ती, नशेच्या अमलाखालील व्यक्ती.
- कायद्याचे औपचारिक आणि वस्तुनिष्ठ स्रोत काय आहेत ? 'चालीरिती' चर्चा करा आणि चालीरितीचा कायद्याच्या स्रोतांमध्ये का समावेश करण्यात आलाय त्याची कारणे स्पष्ट करा.

No. 5371-11.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.3. : (1) Answer **all** questions in the answerbook and if **required** in additional answerbooks.

(2) There are **no** different sections.

1. Answer **all** questions. **Each** question carries **2** marks.

20

- What is a precedent ?
- State the rule in 'ejusdem generis'.
- What is 'Compensatory jurisprudence' ?
- What do you understand by 'right to property' ?
- What is an imperfect right ?
- Define ownership.
- State two advantages of incorporation.
- Who is 'Sovereign' according to Austin ?
- What are jural co-relatives ?
- What is a servitude ?

Write short notes on any **four** :—

20

- Social Engineering
- Custom and Usage
- Kinds of Ownership
- Justification for the Doctrine of Stare Decisis
- Functions of Law
- Public and Private power.

3. Answer any **two** :—

12

- Article 141 – The law declared by the supreme court of the India shall be binding on all courts in the territory of India.
 - What authorities have been held to be inclusive of the expression "all courts" ?
 - How do you explain the Supreme Courts power to overrule ?
- X and Y are husband and wife who together apply for a housing loan of Rs. 7 lakhs. The bank provides the loan under its regular scheme.
 - What is this bond of relation between the bank on the one hand and X & Y on the other called ? Explain.
 - Explain the nature of liability of X and Y in respect of the loan amount factually and under law.
- 'ABC company Limited' is a company floated under the Indian Companies Act. It is engaged in the manufacture of paints and dyes.
 - Is ABC a corporate sole ? Explain.
 - Discuss its liabilities for contract, torts and crimes.

4. Answer in detail any **four** :—

48

- Critically examine the realist theory.
- Discuss 'Personality' and examine personality of (i) minors (ii) human beings of unsound mind (iii) dead.
- What do you understand by 'Jura in re propria' and 'jura in re aliena' ? Discuss in detail.
- (i) Bring out the characteristics of a legal right.
(ii) What are rights in a wider sense ? Elucidate.
- Explain the elements of possession. Why are possessory remedies appointed by law ? State the possessory remedies.

सूचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेत लिहा आणि गरज भासल्यास पुरवणी घ्या.
(२) विविध विभाग नाहीत.

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी २ गुण)

- (अ) पूर्वनिर्णय म्हणजे काय ?
(ब) 'इजस्टम जनरिस' स्पष्ट करा.
(क) 'भरपाईची न्यायतत्त्वमीमांसा' स्पष्ट करा.
(ड) 'संपत्तीचा अधिकार' स्पष्ट करा.
(इ) 'सदोष हक्क' काय आहे ?
(फ) 'मालकी' स्पष्ट करा.
(ग) इनकारपेरेशनचे दोन फायदे लिहा.
(ह) 'सार्वभौमत्व' ऑस्टिनअन्वये काय आहे ?
(स) कायदेविषयक सापेक्षता काय आहेत ?
(द) 'सेवावधी' काय आहे ?

२. कोणत्याही चार टिपा लिहा :-

- (अ) सामाजिक अभियांत्रिकीकरण
(ब) चारिणी आणि प्रथा
(क) मालकीचे प्रकार
(ड) निर्णीतानुसरणाच्या सिध्दांतांचे पुष्टीकरण
(इ) कायद्याची कार्ये
(फ) सार्वजनिक आणि खासगी सत्ता.

३. उत्तरे द्या कोणतीही दोन :-

- (१) अनुच्छेद १४१-सर्वोच्च न्यायालयाने गृह कर्जाबाबत कायद्याचा निर्णय घेतला. याचा परिणाम कायद्याच्या परिक्षेत्रातील सर्व न्यायालयांना लागू असतो.
(अ) "सर्व न्यायालये" या परिभाषेमध्ये कोणत्या अधिकारक्षेत्रांचा समावेश होतो ?
(ब) सर्वोच्च न्यायालयाचा नामंजूर कायद्याचा अधिकार कशारीतीने स्पष्ट द्या ?
(२) एक्स आणि वाय हे दोन्ही नवराबायको यांनी गृह कर्जाबाबत रु. ७ लाख घेतले. बँकेने त्यांच्या नियमित योजनेनुसार त्यांना गृहकर्ज दिले.
(अ) बँक आणि एक्स, वाय मध्ये एका बाजूला कोणते संबंध आहेत आणि एक्स, वाय मध्ये कोणत्याप्रकारचे संबंध दुसऱ्या बाजूला आहेत. स्पष्ट करा.
(ब) वस्तुनिष्ठपणे आणि कायद्यान्वये कर्ज रकमेबाबत एक्स आणि वायच्याबाबत जबाबदारीचे स्वरूप कोणते ? ते स्पष्ट करा.
(३) 'अबक कंपनी मर्यादित' ही कंपनी भारतीय कंपनी कायद्यान्वये उभारली आहे. ती रंग उत्पादन क्षेत्रात कार्यरत आहे.
(अ) अबकें 'सामुदायिक एकमात्र' आहे काय ? स्पष्ट करा.
(ब) त्याची कराराबाबत, अपकृत्याबाबत, गुन्हेगारीबाबत जबाबदारी, चर्चा करा.

४. सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतीही चार)

- (अ) वास्तवादी सिध्दांताची समीक्षा करा.
(ब) 'व्यक्तिमत्व' चर्चा करा आणि खालील व्यक्तिमत्वांचे परीक्षण करा.
(१) अज्ञान (२) सदोष मनाची व्यक्ती (३) मृत व्यक्ती.
(क) 'ज्युरा इन रि प्रोप्रीया आणि प्युरा इन रि अॅलिना' काय आहे ? सविस्तर चर्चा करा.
(ड) (१) कायदेशीर हक्कांचे गुणधर्म स्पष्ट करा.
(२) हक्क विस्तृतरितीने काय आहेत ? स्पष्ट करा.
(इ) ताब्याचे विविध घटक स्पष्ट करा. कब्ज्यासंबंधी उपाय कायद्याने का नेमून दिले आहेत ? कब्ज्यासंबंधी उपाय सांगा.
(फ) कायद्याचे स्रोत सांगा 'अधिनियमित कायदा' चर्चा करा. अधिनियमित कायदा इतर स्रोतांपेक्षा श्रेष्ठ